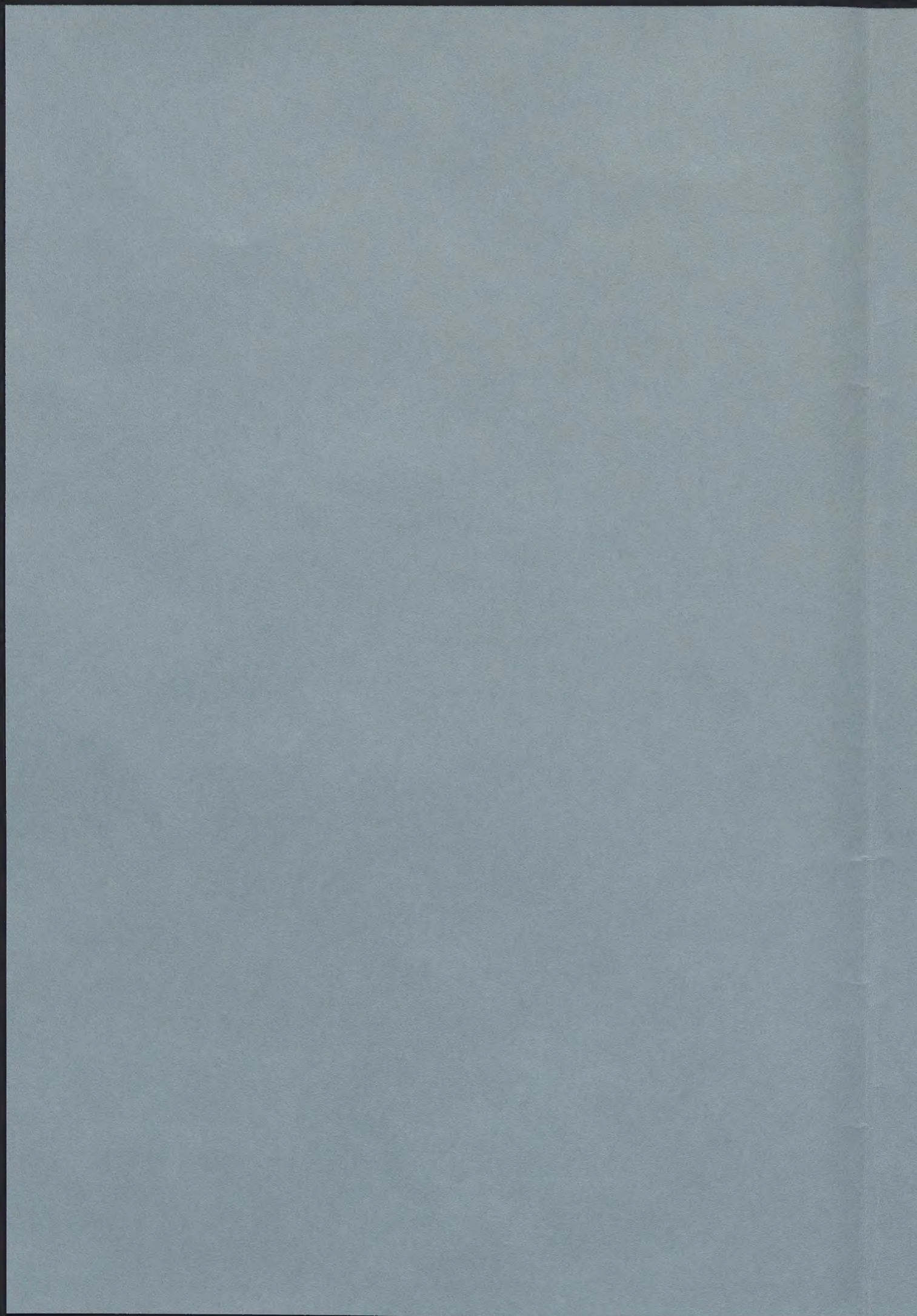

BJ Sl. In. 394544 III

Biblioteka Jagiellońska

stdr0022150

Wystąpi być maia: bo iesli o swiadci idzie / tych Herman po
redynkiem do siebie przywoływać kaze.

A R T Y K U L 8.

Do Popisu każdy żołnierz stanać powinien z Kynstun-
kami w hście J. K. Nści Przepowiednym / wyrażone-
mi / pod straceniem żołdu na koni y na czwierc jedne: a pieśy
na miesiąc. A ktobykolwiek przy Popisie drugiemu / dla
otrywania choragwi / ludzi / albo Kynstunow pożyczal; ta-
kowi stawiony przed sobą woyskowy / czy odsadzony / y
z Woyska wytrabiony być ma. Takowemuż podlega ka-
ranu / ktoby Sznkarzow y Kupcow / na jedne naleztych go-
dziny / do popisu stawil: A Sznkarze y Kupcy / ktorzyby sie
tego wazyli / wbytko maia stracie / coby w Woysku mieli /
y maia być precz wyswiceni.

Popir:

Kynstun-
uck.

A R T Y K U L 9.

Ktoby sie też wazył na Popisie falszywych imieniem
wpisowac / albo na cudzym koniu / albo z cudzym Kynstun-
kiem onych popisowac / tedy takowy / Kynstunek y konia
utraci / y z woyska wytrabiony bedzie.

A R T Y K U L 10.

Każdy Towarzysz konny ma mieć według listu J. K.
Nści Przepowiednego rydel / motyka / y siekiera przy wo-
zie: bo ktoby nie miał / ten żołd na jeden koni na czwierc traci.

Rydel,
motyka,
siekiera

A R T Y K U L 11.

Tak w Obozie / tako też na stanowisku / albo na fortecy /
każdy oficer y żołnierz ma sie kontentowac stanowiskiem
od stanowiczego albo oboznego naznaczonym / a pogoto-
win na stanowiska jeden drugiemu nachodzić y nalezdzac
niema / pod gardlem / gdybysie boy / albo rozkrwawienie
stalo.

Stan-
wiskach.

A R T Y K U L 12.

Sznkarzow / Kupcow / aby żaden z Pulkownikow / Kot-
mistrzow / Kapitanow / pogotowiu z Towarzystwa pod Re-
gimentami y choragwiami zawarzym nie wazył sie mieć
obozie / y Sznkow onym dozwalac / przez co zlodzieystwo /
koczystwa / zaboystwa / y inne nie dobre mnoza sie excessa /
tudziez spiegi mnozyc sie moga / poniewaz sie przez to naybar-
zyey obraza maiestat Boski / y o wpadek cale przychodzi woys-
ka. Czego wbystkiego Sedzia Woyskowy dogladac /
sedycyom tym zabiegac / wystepnych lapac / y na gardle / z wias-
domoscia Hermaniska jednac / karac / powinien bedzie.

Szynkar-
zow za-
den mieć
nie może

ARTYKUL 13.

O
Prówa-
dzeniu
wozow.

Agdy sie Oboz ruszy/tedy tym porządkiem / iako ktorey choragwi isc naznaczono / wozy chodzić mają / od ktorych Towarzystwo przy wozach ordynowani pieszia odstepowac nie powinni / strzegac aby czeladka zabiegow / sukow / y hakasow / a osobliwie przez wsi y Miasta idacy / nie czynila: w czym jezeliby przewinili / iako ci wystepni / tak tez co nie doyrzeli / karanie wedlug wynalazku Hetmanskiego odnosia. Gdyby sie tez trafil / zeby komu woz wiazil / powinni go zadni y przedni ratowac / a gdyby sie zlomal / tedy z niego rzeczy na swe wozy rozebrac / y na stanowisku komu nalezy oddac.

ARTYKUL 14.

O Pocztach
zupel-
nych.
Pod wsytkiem choragwiami spelná Poczty wedlug Popisu zawzdy byc mają / a ktoryby Towarzystwo bez Rusz Pocztaebney przyczyny od Hetmana approbowaney / spelná Poczty nie osadzil / taki / toties quoties, zold na jeden kon traci / czego Pulkownicy / Rotmistrze / Porucznicy dogladac / y Hetmanom donosic mają / lub pana solutionis, gdyby oni milczec mieli / a Hetman od tego inzego byl o tym ostrzezony. Lecz gdyby komu lub kon zdechl / albo Pacholik zachorzal / lub inza przyczyna wielka do nie osadzenia zupelnego Poczty byla / tedy Rotmistrzowi swojemu doniesc / a Rotmistrz Hetmanowi / albo deputatowi / na to od Hetmana naznaczonemu / Pisarzowi Polnemu opowiedziec powinien / A jezeliby Rotmistrz / nieraz ale kilka razy / niedbalstwem albo ofukaniem narabiac chcial / tedy mu od choragwie precz kaza.

ARTYKUL 15.

Towar-
zystwo
zby wy-
powiada-
c nie
moze.
wzawar-
nym obo-
zie.

Ani od-
iedzadac
nie opo-
wiadac.

W zamknionym Obozie / albo gdziekolwiek w zamkietey Rzeczypospolitey sluzbie / a tym barzietey pod nieprzyiacielem / Towarzystwo z Koty do Koty bez dozwolenia Hetmanskiego swowolnie odiedzadac y sluzby wypowiedac nie ma / pod karaniem na sprzeciwnego wedlug Hetmanskiego wynalazku y Konstytucyey Seymowey.

ARTYKUL 16.

Agdy by Rotmistrz albo Towarzystwo nie opowiednie odiachal / a tym wiecey / czasu niebezpieczenstwa / wczietwe traci ci. Ktoby tez vprosimy sie na czas v Hetmana / nie wroscil na termin do woyska / temuż podlega karaniu / chybaby go / iaka legalitas od Hetmana approbowana ochronila.

ARTY-

Rozboj, stwo / rozboj / gwałt / y inny wśelaki publiczny albo prywa-
gwałt, tny hałas / tudzież podobne temu występek / y przenależiecia
męcze- na zabicie tego; to wśyrko na gárdle karano być ma.
nie &c.

A R T Y K V Ł 22.

O zniewadze Vniwersału.

Vniwer- A żeby żaden osobom / Miastom / miasteczkom / wsiom /
sały Kro- Zamkom / Kościołom / Spitalom / Szkolom / Cmentarzom / y
lewskie inśym mieyscom przez prawo lub Vniwersały Króla Jmsci
y Het- albo Hetmańskie ochronionym y wyzwolonym krzywdy nie
mańskie czynil / pod vtrácciem gárdlá.

A R T Y K V Ł 23.

O Brániu z Domu szlácheckiego żywności.

Bránie Z domu szlácheckiego / ani żywnosc / ani żadna rzecz / nie
żywności ma być brána; pod sowitym wziętey rzeczy na gołe słowo
w domu rzeczone bez przysięgi záplácciem / onemu Pánu / czyjá rzecz
szláche- albo czyiby Dom byl; lecz ktoby zbil szláheica w domu ie-
ca. go / albo ránil / by iedno byl szláheicem / á gwałtu swego
Ránie domiodl; takowy gárdlo tráci.

szláheci-
ca.

A R T Y K V Ł 24.

Bránie Ktoby też śánty albo co inśe^o brał / by y nie w domu szlá-
śántow, checkim; ktoby pśczolý dárł / lub w szlácheckim domu / lub w
pśczol. chłopskim; w ulách / lub w lesnych barciách; ktoby fleci wyláz-
lámy, ko mywał / albo w ziemi J. A. Mści iámy wykopywał / stáwy
me, stá- spuśczal / sadzawki zláwial / taki iáko złodziey karány być ma;
wy, wóły gdy też kto wyniesione zboże siác na pole / także wólu / ko-
zboże na niá / do zarábáiania gruntow w pole wywiedzionego / smial-
záiiánie. by zábierác; takowy gárdlo tráci.

A R T Y K V Ł 25.

Zboże W zboże koni áby żaden nie puśczal / ani zboż dla koni
w polu. nie rzezał / pod záplácciem sowitym; we wsiách y miastách /
Budynki Z budynkow drzewá do palenia brác nie wolno pod kará-
ná opal. niem wedlug wynalazku Hetmańskiego: A ktoby z párkas
Párkany now y inśych budynkow / do obrony Zamkow / albo obo-
zamko- zow nalezających / drzewá albo co takowego rozbieral / gár-
we, kto dlem / albo viciem poczciwosci karány być ma.

by brał
ná opal.

A R T Y K V Ł 26.

Podwo- Acz pienieżna stácyá y podwody srogim právem y Vni-
dy. wersalem są zázazáne / wśázze y nádro przytáznie sie / áby
Pulkownicy / Kormistrze / Jezdni y pieśy / między ludźmi
swemi okolo nich ciche opytánie vczyniwśy / doyrzec chcieli /
aby byly powroczone: A ktoby vtáil / iáko o złodzieystwo
karány bedzie. A gdyby kto choć ieden groś wzgledem pie-
nieźney

nieżney stacyey/ albo w okupie za konie w podwođe zabrane stacyan
wzial; gardlo traci: Kroby do kupowania napoiow sobie co ma
przymuszał/ także karany bedzie: Kroby też na porzet swoy być obra-
wziawszy/ dlugi albo cokolwiek placił/ albo rynstunki za ciana,
nie kupował/ lub rzemieślnikow miasto zaptaty żywnością
odbywał/ lub do domu albo przyaciol odwoził/ albo ja
przedawał; temuż karaniu podlegac powinien.

A R T Y K V L 27.

Gdy woysko z pola Hetman na leża sprowadzi/ tedy w
gospodach swych każdy przeciw gospodarzowi swemu/ w Na sta-
czciwie zachowac sie ma: rzemioslu nie przeszkadzaiac/ ani nowisku
gospodarza/ z dziećmi y z żona iego/ z domu nie wypędzaiac. iakoż
A gdzieby do gospodarza żołnierz iaka mienil przyczynę/ zachowac ma
tedy sam Sedzia nie ma być/ ale to na Drzad wlożyć/ gdzie towá-
sie temu słusna sprawiedliwosc stanie: pod karaniem srogim. rysz.

A R T Y K V L 28.

Gdy woysko rozprawowac przyidzie/ powinni wszyscy O roz-
Pulkownicy/ Komistrze/ Kapitani doyrzec tego/ aby sie sprawie-
skromnie/ przystoynie/ bez krzywdy y obciazenia ludzkiego/ niu wo-
roziechali: a iesliby co takoweg° postrzegli/ zeby sie znown ska.
kupic/ albo iakie škodliwe zamysly brac przed sie; tedy
lub ea fide, ktora J° K. Msici y Oczynnie powinni/ maia przez
strzec/ aby wczas takim rzeczom zabiegat.

A R T Y K V L 29.

O uczynieniu sprawiedliwosci.

Ktoryby Pulkownik/ Komistrz/ Kapitan/ albo Po- O uczy-
rucznik/ a w ich niebytnosci cokolwiek byl starszym przy niemu
choragwi/ wkrzywdzonemu y starzaczemu sie sprawiedliwo-
sci uczynic z obwinionego nie chcial/ albo ja zwloczył; tedy sprawie-
za doniesieniem tego Hetmanowi/ ma być sam karany tak aliwosc
ta wina/ iakowa obwiniony zaslužyl.

A R T Y K V L 30.

Kiedyby sie trafil w ciagnieniu/ zeby żołnierz/ wrosciw; Kroby
by sobie badz słusna badz niesłusna przyczyna/ chcial albo uczynil
dom słachecki/ albo Miasto/ miasteczko/ abo też wieś iaka w cia-
tak J. K. Msici/ iako y duchowna/ badz słachecka/ naież; gnieniu
dzac/ a starszy przy choragwi bedac nie zabiegłby temu/ ze- niazd
by sie cokolwiek by naymniey gwałtem stalo; tedy acz wino/ abo
wacy słusne podlug Artykulow odniosa karanie; iednak- gwałt.
ze starsi tym srozej y na zasługach/ y na gardle/ y na uc-
ciwosci/ iesliby co kryminalnego popelniono/ karani być
maia.

ARTYKUL 31.

*Ktoby
broni do
był, ra
nił, za-
bił.* Ktobykolwiek lub na fortecy / lub w obozie y wciaż
gnieniu / broni nie dla obrony przeciw nieprzyjacielowi /
ale albo na obraze z sobą spolskującego / albo na zniewas-
ge swego starszego dobył / y byłby o to przekonany; ma res-
te tracić: a ktoby ranił Towarzyszą; gardło traci: a ktoby
ranił swego przelozonego; ewiertowany być ma.

ARTYKUL 32.

*Ná stra-
ży będą-
cych po-
winności
y straż
pomia-
tających.* Ktoby na straż bliska albo daleka nie iáchal / bądź nie siedl /
albo też rynchunku zupełnie nie miał / albo nie na Poczty
koniu iáchal / albo na swe miejsce kogo innego posłał / albo
ospalstwem lub niedbałością swą / nieprzyjaciela mimo straż-
idącego nie postrzegł / albo na straż będąc / kupcow / Syn-
karzow / y innych przejeżdżych śarpal / y od nich co brał; ten
gardło traci. A ktoby swego hasła na straż zapomniat /
albo mimo straż przeciwko zakazowi Hetmańskiemu czeladz-
lożna y kogo innego przepuszczal; odniesie karanie z wyná-
lazku Hetmańskiego. Ktoby tego dnia był pijany / gdy mu
straż przypada; ma być wprzód siedzeniem w niedziele przez
godzin dwadzieścia cztery karany / a potym od chorągwie albo
kompániey odpędzony / takim sposobem / iaki hetmā wynaydzie:
Pod także karanie podpadaia y ci / ktorzyby albo do popis-
su albo do schadzki / gdy ia Hetman mieć chce / pijani stawi-
li sie; a tym bardziej / iesliby kto z iakiy okazyey na Hetma-
na albo przelozonego swego pijany napadł: ktorzyby z obozu
albo do obozu gwałtem straż odpierał / y na nie sie tar-
gnał: ktoby albo do obozu gwałtem sie przez bramy wdzie-
rał; gardło traci.

ARTYKUL 33.

*Wiaza
do obozu
przez
bramę.* Ktoby nie bramami obozowemi / ale tajemnymi zakazá-
nemi dziurami do obozu przyjeżdżał / albo wyjeżdżał; taki
iako złodziey y iako szpieg / łapany y karany być ma.

ARTYKUL 34.

*Kogo
chowac
niegodzi-
szę.* Dla vchronienia szpiegow / cudzoziemca y nie znaiome-
go człowieka / także chłopow żaden chowac nie ma / ani za-
sluzebnika przyjmowac / nie opowiedziawszy sie przed Rot-
mistrzem / albo Kapitanem / albo Pułkownikiem y samym
hetmanem; a ktorzyby inaczej uczynil; ma być srodze karany.

ARTYKUL 35.

*Przeie-
żdzy.* Kozdy przejeżdzy ma sie Sedziom woyskowym opo-
wiedziec: Ktoby albo znaczna cudzoziemska y podeyrzana
iaka był osoba; Hetman zaraz od Sedziow o niey wiedziec
ma.

ARTY-

A R T Y K U Ł 36.

Ktoby w nocy na fortecy po zawiedzionej straży/po bruku y kamieniach krzesać/ y na dobrowolney drodze zastępuiąc ^{Fortecia} złość komu wyrządzać ważył się; takiego na kolo wsadzić/ a nazajutrz według wystętku surowie karać.

A R T Y K U Ł 37.

Haśta nie maia być wytrebowane/ dla spiegelow/ ktorych się nikt w obozie vstrzec nie może: a Pulkownicy y Komistrze od hetmana brać ie maia y Towarzystwu o nich powiadać/ ale nie rozgłaszać/ chyba czasu potrzeby: a po wytrabieniu haśta/ogniow niecić/oprocz pieśnych zimie dla zimna/ y to za pozwoleniem Hetmańskim, y stanowisk czynić/ nie ma się nikt ważyć. Szynki też wszystkie vstawać maia/ pod straceniem towaru: zacząym v ktoregoby się hałas stał/ na gardle karany będzie. Temuż karaniu podlegać beda y ci/ ktorzyby się po haśle ważyli/ wołać/ strzelać/ huć y hałas czynić/ na muzykach grać/ y cokolwiek temu podobnego działając: ktobykolwiek bez przyczyny y wiadomości Hetmańskiej/ trwoge uczynił/ albo iakim kolwiek sposobem okazyja do trwogi podał; gardło traci. Ktoby wpiwszy się ^{Pijanym} wykroczył co przeciwko prawu wojskowemu; nie tylko ^{karanie} nie będzie miał wymówek/ ale tym srożej karany być ma.

A R T Y K U Ł 38.

Kto rozruch albo zwade uczyni; według rozsądku Hetmańskiego karany będzie: iesli zabije albo rani/ traci gardło: iesli bronie dobedzie; reka. a tym barziej/ gdy kto przy hetmanie/ Pulkowniku/ Komistrzu/ albo Poruczniku/ uczyni to; będzie przy hetmańskim rozsądku: iesliby świadka przy zgodzie nie było; starszy o to ma się starać/ aby się obay zawasniemi przed nim poiednali: gdzieby nie chcieli; obiemá/ albo też temu/ ktory vpárty; bron od bołu odiać/ y z Kompániey wyrzucić. Ktoby wzwałdzie albo poswaruku iakim ziemkow swoich na pomoc wołał/ y na hałas publiczny poczynal/ y tumult czynił; Subienica karany być ma.

A R T Y K U Ł 39.

Wyzywający y wyzwany na poiedyneł/ iesli nań pošli/ obay wedle woli hetmańskiej srogo karani beda; bądź by ^{Poiedynki} to w obozie/ bądź vmyslnie na to z obozu wyiachawszy ^{kl.} uczynić chcieli: a ktoby dwuch poiedynkuiących/ albo na poiedyneł

iedynek idacych nie rozwiódł / mogac to uczynić / przynaj-
mniey towarzysztwa na rozkcie nie zawolat; taki iakoby sam
exces popelnil / sadzony bedzie. A gdy sie to stanie / tedy zaraz
to sie ma doniesć do Pułkownika / Komistrza / albo Por-
ucznika: pod raz wina winnych słabem zawiąże y Hetman
nowi opowie / starszy albo też chorąży / ktory zawiadnie tym:
a iesliby wiedzac o pojedynku dozwołil dwiema na pojedy-
nek wynisć / gardło traci.

A R T Y K V Ł 40.

Trwoga Gdy trwoga bedzie / żaden przez oboz wybiegac nie ma /
y od roboty swey odgadzac sie / chyba zeby mu rozkazano:
ale każdy swey chorągwie y miejsca sobie od Hetmana na
znaczonego pilnowac powinien pod gardłem: a żaden bez
wólney zdrowia potrzeby zostawac sie nie ma pod tymże ka-
ranem.

A R T Y K V Ł 41.

*Podanie
albo wsta-
pienie z
miejsca
obrony,
y
zstrazy.* Ktoby miejsce sobie do obrony powierzone / bez gwał-
townych przyczyn / ktore na wważeniu Hetmanskim być maia,
podał / albo nieprzyjacielowi wydał / albo z Baniow / podstuz-
chow / strazy / po ki go strażnik nie zwiędzie / wstąpił / przez
ospalstwo swoje nieprzyjacielowi vbieżec dal komu; gardło
traci. W czym iesliby cała rotá albo Pułk winien był: te-
dy Hetman inquisicya uczyniwszy; tych co byli powodem
y przyczyna ztego / surowie ma pokarac: a iednak y na wšy-
tkich wedlug wważenia wina wlozy.

A R T Y K V Ł 42.

*Harc
Pogon.* Gdyby dal Pan Bog zwycięstwo nád nieprzyjacielem o-
trzymac / tedy roty te / ktorym do bitwy nie przyszlo / nie ma-
ia sie w pogonia puszczac za nieprzyjacielem / ale wšytko stac
na swym miejscu / czekac rozkazania Hetmanskiego: nikt na
harc pod nieprzyjacielá podpadać / y z Beregow wyjezdzac /
y choc komu Hetman harcować każe / gdy na odwrot zatra-
bia / zaraz zjezdzac ma; Ktoby sie inaczey wazyl / chocby so-
bie meżnie poczynal / iednakże karanie na wważeniu Het-
manskim odniesie. Ktoby z bitwy vciekl: wolno go każdes
mu zabieć: a iesliby zdrowo vshedl / za bezecnego bedzie wy-
wolany / y kto go potym zabije / karania za głowe tego ni-
gdy nie odniesie.

*Ktoby v-
ciekl
zpotrze-
by.*

A R T Y K V Ł 43.

Gdyby sie Postowie iacy cudzoziemscy do woyska albo
obozu

obozu trąfili; żaden sie nie ma wazyć z niemi wdawać w rzecz / z Posti-
bez wiadomości Hetmańskiej / albo tego / tomu będzie poru- mi cudza
czono od Hetmana. ziemskie
mi roz-
mawiać
nie godzi-
sie.
Karanie
na prze-
dawczy-
kow.

ARTYKUL 44.

Jeśli by sie ktory żołnierz do nieprzyjaciela przedał; ma
być imię jego na szubienicy przybite; a jeśli by samego dostał
no; ma być na gardle karany: Czego Pułkownicy / Kot-
mistrze / Kapitani / tać przed Hetmanem nie mają / y ow-
sem zaraz opowiedzieć pod karaniem / iakoby zdrajce w
Woysku przechowywał.

ARTYKUL 45.

Gdyby w Polney bitwie albo szturmie iakim / choragiew
albo Pułk cały / miasto porwania sie z nieprzyjacielem / albo
następowania do szturmu / nazad albo w stronę nie potka-
wszy sie odchodził; ma Hetman oglądać w sztyckiego one
powania okoliczności / a wedle tego karanie na onego Puł-
kownika / albo Kotmistrza / lub Kapitana obostrzyć / albo
zmiękczyć / iaka sie na niego potaje winą.

ARTYKUL 46.

A jeśli by y to znalazł sie / że wespół tak starsi / iako y
żołnierze winni; tedy naprzod starsi na gardle karani być
mają / a potym z żołnierzow / na ktorego los padnie / być ma
obieszony: drudzy zaśie bez choragwie służyć / stanowi-
skiem leżąc / y oboz chędożyć mają tak długo / aż takowy wy-
stępek swoy odwaga iaka nagrodzą.

ARTYKUL 47.

Gdyby iednak przed Hetmanem woyskowym wywiedli-
sie trybem / że przy nich żadna winą nie była; słuźnie sie
z niewinności swey oczyścić mają: ktoby w potrzebie
choragwie nieprzyjacielskiej / albo więźnia wyższej lub niż-
szej kondycyey dostał; powinien Hetmanowi przed wyis-
ściem trzydziestu godzin / jeśli by Hetman był blisko, prezento-
wać: jeśli by daleko; tedy o tym oznaymić: a ktoby utracił /
albo mileżkiem od nieprzyjaciela okup brał / albo wystał /
lub wywiozt / albo do prywatnych postug swych obrocił;
ma iako o złodzieystwo karany być.

ARTYKUL 48.

Więźniowie przynamniej z iednych sukien nie mają być
obnażeni; pod wroceniem onych sukien: a gdyby Hetman
więźnia komu darował / a on więźniem bez Hetmańskiego

D

pozwo-

pozwolenia chodził/ albo bez straży wolno: tedy Pan/ wie-
znią tego trąci; a ten co wolno chodzącego znalazł/ obierzeo

ARTYKUL 49.

*Ná lup
zaden p.
dát nie
ma.* Ktoby w potrzebie/ bądź ná czacie / bądź w obozie nies-
przyjaćielskim / bądź w kopaney fortecy / póki ieszcze roz-
prawa trwa z nieprzyjacielem/ y póki hetman żołnierza ná
lup nie puści/ wpadł; gardło trąci. A żeby każdy nie my-
słac o łupie pewien był działu rownego / albo korzyści y
zysku; przetoż po okazyey takiej / każdy máydan przez wo-
Máydan skowych Sędziow uczyniony y spisowany będzie / ná kto-
ry każdy kto czego nie będzie prezentował / y summentem
potwierdzić powinien/ że nic nie wtrąił. A pokazaloby sie
ná niego wtrącenie iakie; tedy iako o kradzież karany be-
dzie: Wszakże więźniowie/ chorągwie / ani municya wszel-
ka/ y prowiant publiczny / do máydanuy działu żołnier-
skiego nie ma należeć.

ARTYKUL 50.

*Ktoby
się tár.
gnął ná
officyali
bę inšy
chora-
gwie.* Jesliby kto z potkania w ciągu wzięciu/ albo ná straży od
inšych chorągwi przelozonego/ w niebytności swego wła-
dnego starże/ w rzeczy stużney z występku/ ná żołnierza niez-
należącego był karany / dla tego by mu sie przeciwit / do
broniby sie porwał náń / albo słowy nie wzięwemi náń táż
gnął; takowy wedlug Hetmańskiego wważenia karanie
odniesie.

ARTYKUL 51.

*z Nie-
przyja-
cielem
porozu-
mienie.
Nowin
wikt
powa-
dzenie
ma.* S Posły/ posłańcami / Trebaczami / y wszelkimi ludźmi/
albo od nieprzyjaćielskich Przyjaćiol postanemi / nie ma sie
nikt/ w rozmowy wdawać bez pozwolenia Hetmańskiego: A kto-
by z nieprzyjacielem rokowanie iakie bez pozwolenia Het-
mańskiego czynił; iako zdraycá karany być ma. Now-
win/ o którychby slyszal/ albo wiedział; nikomu wprzod inše-
mu / tylko hetmanowi oznaymić nie ma/ a zwołażca takich/
ktoreby mogly trwoga w Woysku uczynić / albo zamysły
iakie hetmańskie/ albo nieprzyjaćielskie obiawiać / abo też
nieprzyjaćiolom przestroga iako być.

ARTYKUL 52.

*Pobitych
liczbę
Hetman
ma wie-
dzieć.* Gdyby kogo z nášych nieprzyjaćiel poimal/ albo sie kto
z nášych do niego przedal/ także liczbá w potrzebie pobitych
albo

albo poranionych nikomu wprzody tylko hetmanowi ma być powiedziana.

A R T Y K U L 53.

Zamek ma być zamknięty o wrbujanej godzinie / a nie ma być otwierany / aż słońce wznidzie. A gdzieby mgła iaka gesta przypadła / nie ma być otwierany bez słusnych przyczyn aż mgła opadnie: którego czasu Kotmistrz zupełna rotta swa być powinien w bramie / ten co wartował / albo na miejscu tego drugi / co ma nastąpić po zamknięciu zamku / nikomu niema odmnykać / ani do zamku puścić / aż z spolską wiadomością Starosty y Kotmistrza tego / który wartuje / albo ich namiestnika.

O
otwarza
niu y za-
wieraniu
bramy.

A R T Y K U L 54.

Ktoby Pułkownik / Kotmistrz / konny y piechoty / sprawnie wiedliwie kompaniey swey pieniędzy nie oddał / iako ze skarbu na nie wziął / y ktoby zupełney kompaniey z zupełnym podług listu przypowiednego ryncunkiem / nie stawił / albowo zaraz po popisie nie bywłszy w żadney okazyey / nie miał iey spelną: iako o złodziejstwo karany być ma: a iesliby ich / albo którego z nich; ukrzywdził w czym; według wważenia hetmańskiego karany być ma: a co sie piechoty własnie Niemieckiey tycze; tedy płaca według dawnego trybu y dawnych zwyczajow od Kapitanow być ma.

Ktoby
kompa-
nia w
krzyw-
dził w
pienia-
dżach.

Płaca
piechoty

A R T Y K U L 55.

Gdyby Pułkownik / Kotmistrz / albo Kapitan / własnie dostatkami swemi założył / a zapłaty od nich potrzebował; ma sie to dziać za wiadomością hetmańską / który tak żołdu ich defalkować kaze / żeby żołnierz mogli / y dług powoli zapłacić / y przecie wyżywienie swoje mieć / po flugi J. K. Mści. nie odbiegając.

Gdy Kot-
mistrz
założy
swemi
pieniędz-
mi.

A R T Y K U L 56.

W ziemi nieprzyjacielskiej nic ogniem nie pustoszyć / krom pozwolenia hetmańskiego; pod karaniem wielkim: tymniej w odesłych Państwach J. K. Mści per hostilitatem; nie tylko na polu ludzi nie zabijać / nie mordować / nie męczyć / ale ani obierać ich z koni / bydła y dostatkow ich słascheckich / a zgola w nich nic nad to nie brać wiecey / okrom tego co według czasu y potrzeby własnie będzie potrzeba.

In hosti-
co ogień
nie pusto-
szyć.
Tym
barżiej
in avulstis
Provin-
ciis.

D

ARTY-

A R T Y K U L 57.

Obozu
nie palić
ruszając
się.

Pod wina straga / gdy sie oboz ruszy / budy ani stomy
zapalać żaden aby sie nie wazył: wkogoby badz ze zlosci badz
z niedbalstwa wprzod sie ogień zaiol; tedy Hetman przez
strutynium impositya Sedziego/wedle te° iako sie wianym
pokaze/karac badzie.

A R T Y K U L 58.

Nie od-
mawiac
towarzy
sza ani
czeladni-
ka.
Zbiega
wydac.

Jeden drugiemu Towarzyża / a pegotowiu flugi / od-
mawiac / y cudzego przyimowac nie ma / pod stragim karani-
em: a iesli by ktory blachcić / swego zbiega v żołnierza
poznal; ma byc sprawiedliwose wczyniona / y zbieg wydany
pod wina wedlug wynalazku Hetmanskiego.

A R T Y K U L 59.

Zloczyn-
ce nie
przecho-
wywac.

Zloczynce / niewolnika / albo flugi swego / z obozu wci-
kajacego / aby żaden nie przechowywal / ani do wci-
czki pomagat, pod stragim karaniem.

A R T Y K U L 60.

Zad-
nac kry-
minatu
nie w ol-
no w obo-
zie.

Kryminatow w obozie popelnionych / bez Hetmanskiej
wiadomosci / strony zaidnywac nie maia; pod taka na o-
budwu wina / iakiey on kryminat godzien: ani żaden z
Panow Pulkownikow / Rotmistrzow / Kapitanow / przy
wlaszczac sobie wladzy / żywota y smierci ludzkiej pod so-
ba bedacych nie ma / lecz wszystkie kryminalne sady za wi-
domoscia Hetmanska odprawowane byc maia.

A R T Y K U L 61.

O Lożnych y excessa pełniacych.

O
lożnych
y excessa
pełnia-
cych.

Ktoryby Pulkownik / Rotmistrz / Kapitan / Porucznik
o chraniał badz Towarzyża / badz Pachołik / abo pie-
wego żołdata / y hayduk / w iakimkolwiek excessie przez
ciwko woyskowym artykułom / y zakazaniu Hetmanskiemu
popelnionym / a Hetmanowi by go nie odniosł; ma podle-
gac takiemu karaniu / ktore ten zasluży co excess popelnil.

A R T Y K U L 62.

Czci od-
sazeni
y wyra-
biat.

Ludzi w iakimkolwiek woysku czci odsadzonych / nie-
ma przy sobie żaden Pulkownik / Rotmistrz / Kapitan tak
ic; ale abo ich od siebie oddalic / albo Hetmanowi opowie-
rzeczo.

rzeczonych: A ktoby za excess iaki z woyska teraz wytrabio-
ny byl; z takiemi żołnierzami żadnemu konwersować nie
wolno/ pogotowiu go przechowywać/ albo mu w czymkol-
wiek pomagac. A poczet wytrabionego ma być przy Kot-
mistrzu/ albo Poruczniku/ dorad/ aż Hetman osadzi/ gdzie
sie obroćć ma; w czym iesliby ktory Kormistrz byl nied-
baly; ten według wynalazku Hetmáńskiego karány be-
dzie.

A R T Y K U L 83.

Gdyby komu konia/ albo pacholka w potrzebie wzięto/
albo zabito; poydzie mu służba/ iesli sie z tym/ podług niżej *Chorym,*
opisanego artykułu/ zwierzchności swey opowie/ całej ćwier- *rannym,*
ci tey/ ktorey sie to stanie; po wyjściu tey ćwierci/ ma mieć *skaleczo-*
drugiego/ pod karaniem według wynalazku Hetmáńskiego: *nym, po-*
chorym też/ rannym/ albo skaleczonym/ y od nieprzyiaciela *imnym,*
poimánym służba także ma isć. *służba*
idzie.

A R T Y K U L 84.

Ktoby od Hetmana/ Pulkownika/ Kormistrza/ albo *Szlubem*
Porucznika/ za excess iaki szlubem byl zawiązany; tedy do *zawia-*
rozprawy/ w żadnych bądź publicznych woyskowych/ y w pars- *zanego*
tykularnych swoich schadzkiach/ mieysca mieć nie ma; y w ciaz- *powinno-*
gnieniu nie pod choragwia/ ale strona iechać/ isć/ y na stro- *ści.*
nie stawać powinien: Na Hetmana/ Substytutá ie^o/ także na *Konie*
Pulkownika/ Kormistrza/ albo Porucznika swego nacierac *po czto-*
takiemu wystepnemu/ dla przykladu inszym/ nie godzi sie; Po- *we y cze-*
czet iednak tego przy choragwi stawać, y pod wina chodzić ma. Ko- *ladz.*
ni pocztowych w wozy zaprzegac / albo na nich po swoje *ladz.*
potrzeby posylac / także czeladzi pocztowey do inszych
poslug zazywac nikomu nie wolno/ pod srogim karaniem/
według Hetmáńskiego wynalazku: ale żeby taz czeladz/ ktora
sie ná to popise y pokaze/ zawze poczet osiadala / wyiaz-
wszy loznych.

A R T Y K U L 85.

Iesliby ktory żołnierz swa broń/ strzelba/ albo zbro- *Ktoby,*
ie/ także prochy/ kule/ pike/ motyka/ rydel/ y inze orzad- *konie,*
do iego służby nalezace/ zastawil albo zasántowal/ lubo też *rynsztu-*
przegral/ przepil; takowy iesli ná koniu sluzy/ ma miesiac *nek za-*
caly sluzyc pieszo: a pieszy ma być zá pierwszy razem palca- *fátowal*
tami przez bereg karány/ a iesliby sie tego drugi raz dopu- *albo prze-*
scil/ *grał.*

Z obozu
pod czas
niebezpie
czeństwa
nikomu
nie wol
no.

ścił/ tedy na gardle. Także y ten co na takowe wyżey po
mieniōne rzeczy/ pieniądze/ napoje/ albo co innego daie/ albo
kto na nie gra; takiemuż karaniu podlega/ y one rynstrun-
ki czyieby były/ darmo wroćić ma. Z obozu pod czas nie
bezpieczeństwa za granice nikt wyjeżdżać nie ma/ ani wysyłać/
bez wiadomości hetmańskiej; pod winą na zbiegi woysko-
we naznaczona.

ARTYKUL 66.

Zywno-
ści z obo-
zu wy-
prawa-
dzając al-
bo prze-
dawając
nikt nie
może.

Zabiegając niedostatkom y głodowi obozowemu / żaden
badz kupnego / badz zdobycznego bydła/ ani żadney ży-
wności wyprowadzać nie ma/ albo zasylać ku domowi/ albo
w obozie przedawać; pod utraceniem onego towaru/ y pod
winą złodzieyską na występnego: a koby w tym hetmaną
ostrzegł/ albo ten towar przeiał/ tedy w nagrodę przestro-
gi zostawac przy nim ma/ albo mu aequivalens ma być dać
na nagrodą.

ARTYKUL 67.

Łożni i
ko po żyw-
ność ma
ia wy-
jeżdżać.

Pod nieprzyaciela podszedłszy / nikt pachołkow swo-
ich dla zasiagnienia żywności posyłać/ a pogotowiu pacho-
lik dla niey gwałtownie y swawolnie wyjeżdżać nie ma: a
le gdy po żywność za otrabienie hetmańskim posyłać beda;
tedy każda chorągiew/ czeladz swoje lożna spolnie dla ży-
wności pod znaczkim pośle/ przydawszy im towarzyśa/ kto-
ryby tego doyrzał/ aby sie nie rozbiegali z kupy/ ale żeby ies-
dną część na straży była/ a druga część ich ażeby sie o żywność
starała: potym żeby sie ta czeladz na czas/ ktory im Het-
man wedle okoliczności czasu y mieysca nazaczy/ nazad wro-
cił: a na to mieysce po żywność nie jeżdżić/ ktore bedzie po-
deyrzane y od Hetmana zakazane: wyjeżdżając z obozu powi-
nien ow towarzyś z czeladzia stanowić sie przed Stanowisz-
czym/ y wziąć od nie^o ordynacya. Tenże wroćiwszy sie powi-
nien pod sumnieniem Hetmanowi powiedzieć y wskazać/ iesli
wsytkich spełna nazad przyprowadził. A żeby tym lepiey
w grozie czeladz trzymać mogli/ tedy w mocy swey karanie
występnych/ by też y na gardle/ mieć będzie: ktoryby mimo
ten porzadek swowolnie jeżdżił y wysyłał po żywność / sro-
wedlug wynalazku hetmańskiego karany będzie. A gdy dla
takiego niebezpieczeństwa zakaza z obozu po żywność wy-
syłać; nikt sie inaczej nie będzie ważył pod gardłem / a żeby
mu hetman straż obwarowawszy pozwolil.

ARTY-

A R T Y K U Ł 68.

Żadna białogłowa w Woysku/badż w obozie/badż na forticy/ktoraby tamże meżá swego Flubnego nie miała/y pewna wiadomościá małżeństwa swego z nim dowiesć nie mogła; nie ma być cierpiána: á gdyby sie iáka wřetecznicá nálaźlá/ ma być reka kátowska rozgámi sieczona y wypędzona: á ten ktoby przywioźł y przechowywał; od woyská / od poczty/ żoldu y ryszunku precz. Jesliby sie teź kto. waźł białogłowe w hábićie meškim przy sobie tajemnie chowác; tedy on cześć tráci/ á tá ma być pryškowana/chyba iesliby sie Sedziom sámá z tym odezwała/y tego dowiodła/ że to po niewolnie z przymuśeniem uczynila / tedy od pryškowania wolna/ á on na gárdle karány bedzie: takoweź karanie zásluży / ktoby białogłowy z nieprzyiacielskiej prowincyej dostawšy/ do wřeteczeństwa waźyl sie zázywác.

Białogłowy nieuczciwie excludują z obozu y z forticy.

A R T Y K U Ł 69.

Szynkarzom/kupcom/ furmanow/ y tym podobnych/ zá obozem ieźdźacych ludzi/ Sedziowie z ich wřytka czeládzia ná piśmie mieć máie/ y tym sposobem postąpić / iáko sie wyżej námiienilo: y ktoryby z nich pod choragwiámi/ albo indziej/ waźyl sie z kramy rozkládać/ albo napoie synkować/ ten tráci towar; á ten ktoryby to pod choragwia swoja cierpiál/ sadzony y karány być ma.

Szynkarze, furmani, kupcy.

A R T Y K U Ł 70.

Abý żaden nie śmiał prowiantowi albo towarowi/ktory do Obozu albo stánowiska żołnierskiego lub fortece prowadzony bedzie/ zá obozem ábo stánowiskiem/ sámopás zástepowác/ albo teź nie dowioźšy przedawác/ áźby do náznaczonego mieysca y bázaru przywieźiony y ofácowany był/ pod stráceniem tego coby kupił albo przedał. Lecz ktoby kupcom/ synkarzom/ ná potrzebe woyskowa wiozacy mco gwałtem wziál/ gárdło tráci.

Prowiantow zá obozem przeymować niewolno.

A R T Y K U Ł 71.

Ktoby co nálaźł/ dálej vsiebie iedney noci/ chowác niema; ále ma albo do Hetmana/ albo do Sedziiego woyskowego/ oddác; áby tym śnádniej każdy/ swoje zgube znalazł. Ktoby sie ináczey waźyl czynić/ kara złodzieyska ma być karány: gwoli czemu máie być studzy przy namie-

Rzeczy znaleźio ne.

šie Sedziow woyskowych / gdzie nalezione rzeczy kládziow
ne byé maia. A ktemu / stup y Subienice / Byntarze oko-
pywac maia / albo kogo do tego miec.

A R T Y K V Ł 72.

*Pšov
miec w
obozie
nie wol-
no.*

Pšov láncebných / y tych od ktorých nocnego szekania /
albo dla nich / zániedbania povinności żołnierstwiey / silá zle-
go przydac moze / nikt nie ma chowac pod srogim karaniem.

A R T Y K V Ł 73.

*Pisarza
Polnego
yie^o Sub
stytutá
powin-
noic.*

Ponawia sie przy Substytucie Pisarza Polne^o Deputat
przysiegly Hetmanski / ktorzy obay maia przyimowac bez
wszelkiey nagrody / y zapisowac porzadnie opowiadania
wsytkich Panow Pulkownikow / Rotmistrzow / Kapita-
now / tak konnych jako y pieszych : iesliby ktoremu z nich
badz czlowiek / badz kon / na ktorego zold idzie / ziatkiew-
kolwiek okazyey zginat / albo vbit byl ; a ktoby przed wyi-
sciem trzech dni / inclusive, prawdziwego opowiadania nie
uczynil / ten na pomienionego czlowieka albo konia zaplaty
zupelnie odpada ; A pomieniony Deputat z Substytutem Pi-
sarza Polnego / powinni tego pilnowac / y co tydzien Het-
manowi registra oddawac / a potym adinstar delaty star-
bowey / to podac / aby daremna na takowych placa nie
sla.

*Regestra
zapiso-
wac.
y co ty
dzien
Hetma-
nowi pre-
sentowac
powinni.*

A R T Y K V Ł 74.

*Sedzio-
wie co
piatek
krzymd
zolnier-
skich
przeciw
starszy-
nie stu-
cbac po-
winni.*

Poniewaz y Polskie y Cudzoziemskie choragwie / tak
iezdne jako y piesze czesto z tey miary drobnieis / y nieszes-
ia / ze sie prostym żołnierzom od ich starszyny krzymda albo
oppressya wielka dzieie ; przeto postanawiaia sie na to osobni
Sedziowie przysiegli / ktorzyby sami niczego nie tykaiac /
żołnierzow przeciw starszynie sluchali / y ich zalobe per mo-
dum relationis Hetmanowi co piatek donosili / lub lub pœ-
na talionis , na tych ktorzyby te skarge mere na swych star-
sych czynili.

A R T Y K V Ł 75.

*Chłopi
szlachec-
kie^o za-
ciagnac
nie wol-
no.*

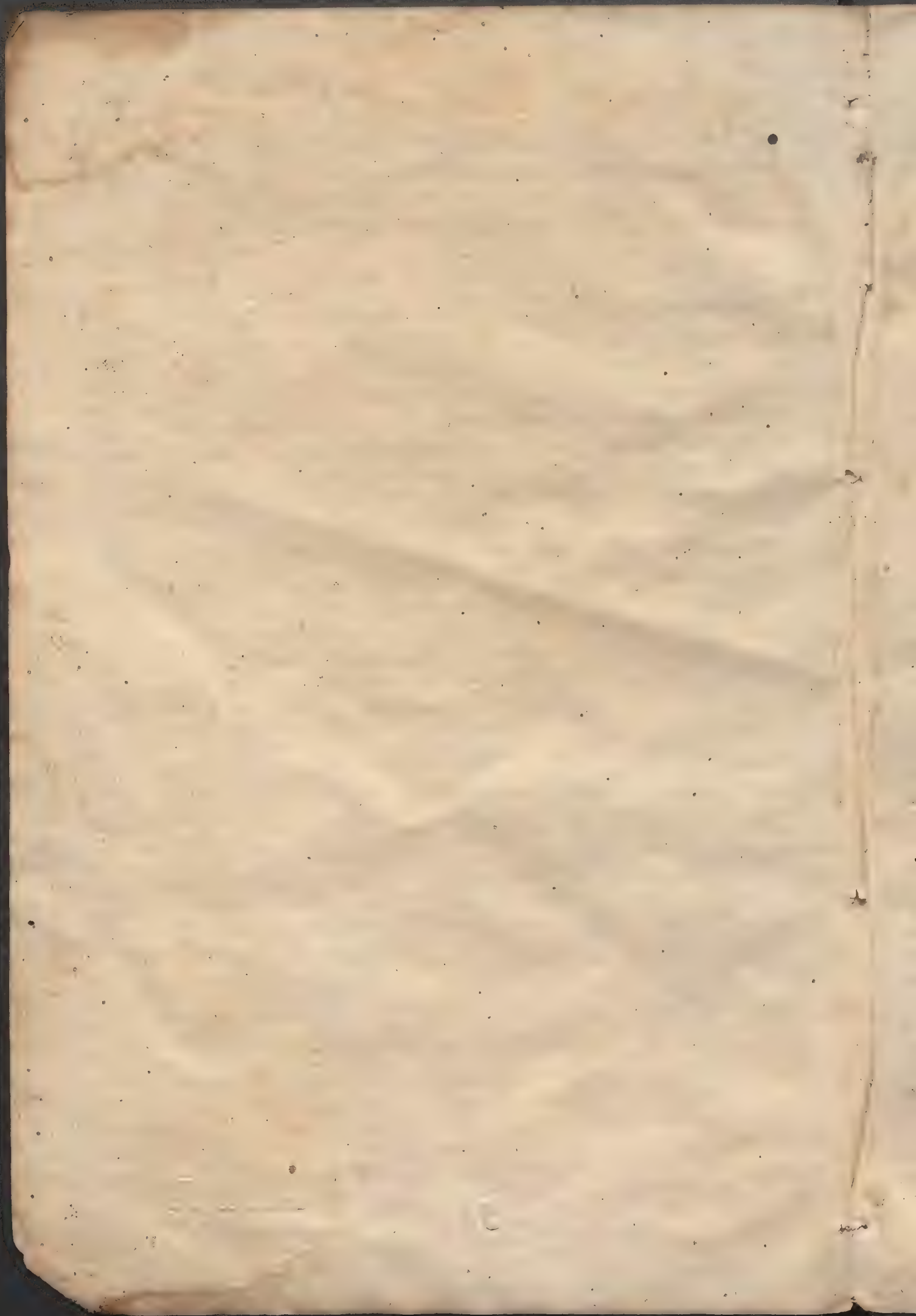
Iż to wiec zwykly cudzoziemskie czynic zaciagi / ze
poddanych szlacheckich biora pod dragonskie choragwie ;
wczym sie dzieie vyma starbu Rzeczypospolitey ; dla tego iz
tym chlopom nic nie placa / a zestarbu Rzeczypospolitey
speina zold odbierais ; przeto zabiegaiac temu / chcemy
miec /

mieć/ y rozkazujemy/ áby nápotym tego nigdy nie było/ ále
každy Bláhcic skoro pozna swego chlopá / tedy mu bez
odwloki ma byc wydany zpod chorągwie / pod surowym
ná vpártych Officyerow woyskowym karaniem.

A R T Y K U L 76.

Jz sie wiec zwykli miedzy soba kompania y Towárzy
stwo ieden ná drugiego stowy nie wczciwemi tãrgác; záczy
nie mniej Pána Boga obrażać/ y honorowi Bláhectiemu *Ktobyśe
stowynie
uczciwe-
mi tar-
gnał.*
przez to sie wymá dzieie: Przeto ieżeli by oto zápozwany
byl przed Sedziego woyskowego/ á on by sie do tego nie
znał; tedy to przymowisko niżomu przymowicne škodzić
nie ma/ y obwiniony sprawdwać sie o to nie będzie powis-
nien; á ieżeli by powtore tenze temuż škodliwie przymo-
wił oczemisicie; tedy choć abysie tego párt/ á stroná obra-
żona dowiodlaby tego nań dowodem flusnym: karany
byc ma wíezieniem / to iest przy ármacie dni trzy sie-
dziec; á wysiedziawšy / powinien przed Sedzia woys-
kowym wyznác / zem zle, mecnolwie mowit; y wczci-
wie przeprosić / á dáley ieżeli by sie to ná tegoż
pokázalo / rozsadek y karanie byc ma we-
dlug Hetmánskiej wvagi.

ARTYKUŁY WOYSKV

CVDZOZIEMSKIE MV

Opisane w Vniwersale Naiásnieyszego
WŁADYSLAWA CZWARTEGO, Polskiego
y Szwedzkiego KROLA.

Władysław Czwartý z Bożey łaski Krol Polski,
Wielkie Xiáże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowie-
ckie, Zmuydzkie, Inflantskie, Smolenskie, Czerni-
howskie. A Szwedzki, Gotski, Wandálski, dziedziczny
K R O L.

Oznajmujemy komu to wiedzieć należy. Ponieważ Disciplina
Militaris w Krolestwie naszym Polskim y w Wielkim Xięstwie
Litewskim bázro się nadwatliła, a ná to miejsce siła nierządu
y nieposłuszeństwa między Zolnierstwem wrosło, z kad nie raz
szkody y wszelkie klęski w ostatney zgubie Korony tey y Pro-
wincyi do niey należących powstały. Vważýwszy to dobrze, że obroná Krole-
stwa naszego y iego szczęście po Bogu, ná dobrym woyskowym záwiślá porzadku,
ná tym tedy iestemy, aby to, co z dawney kluby swey wypadło, Częścią przez do-
brothwe śrzodki, częścią karaniem y surowościá w ręce swa powrócić
A żeby niewiádomościá nikt nie grzeszył; Rozkazaliśmy dawno Artykuły
Woienne nie tylko z pilnościá przeyrzeć, ále y z rózných Woiennych spraw y obser-
wácii od ludzi wielkich publikowaných co nayspotrzebniejszego do kupy zebrać, y
to wszystko w Artykułach, iáko niżej sa, podać rozkazujemy: y tak mieć chcemy.
Aby wszystkie Regimentá piesze y Cboragwie Dragáńskie, ktorých do służby ná-
szej y Rzeczypospolitey zázywác będącemy, po oddaniu przysięgi, Artykuły te Wo-
ienne, w pilnym wważeniu y zachwánku mieli, a to aby się każdy lub Offi-yer,
lub Zolnierz według nich rzadził y sprawował, y żeby Woyskowe Sady y De-
kretá miały swoię powagę, y do śnádniejzey exekucyey przywiedzlone były.

T Y T V Ł I.

O bóráznt Bożey.

A R T Y K U Ł I.

Ponieważ wszystko szczęście/ powodzenie dobre/ y Błogosławienstwo/ od
Boga Wszechmogącego iáko z nieprzebranego źródlá płynie/ tedy
w przody naybáczney przestrzegąc tego potrzeba żeby się Boiázn Boia
wśedy/ naybáczney w sercach ludzi woiennych wkorzenilá prawdywie/ siłá
Boia w Woysku naszym odpráwowała. Záczym iadnego Bálwochwál Bálwo-
ce/ Czárowniká/ Wrojká/ Záklinaczá/ w osádbách/ áni ná stanowiskách między chwálcy
naszym zolnierstwem cierpieć nie chcemy. Ale owšem iesliby kto táki przez czáro-
slátkowány był ktoryby się bálwochwálstwem/ álbo falszywemi słowý Máz-
wicy
G
iestátowi W.

excludatur z wojska
leśtaczowi Bożemu przeciwnemi wymysłami ludzkimi y satanijskimi parac
miał/ albo broni zaklinac/ tofo czarow y tym podobnych nie Chrześciańskich
postępkow deliberatę chodzie/ a napomniony y przestrzeżony bedac onych
zaniechac y odstapic nie chciał; z takim ma być według Bożiego y Korone
nego prawa postapiono.

T Y T V Ł II.

O powinności przeciw Krolowi Iego Mści, także y o władzy Vrzednikow Wojskowych, y o posłuszeństwie żołnierskim.

A R T Y K V Ł I.

Opisuje
y przykazu
znie Kro-
lowi I.M.
wierność.
Aby tedy Woysko to co rozkaza wiedziec y podług tego każdy Vrzednik iako
y żołnierz sprawowac się mogli / wbysey w obec/ ták vrzednicy woyskowi/
iako y ci co w służbie naszej są y przy woysku naszym się bawia/ nam iako
Głowie y Rzeczypospolitey wiernemi/ zyczliwemi/ y posłusznemi być mają/
powinno nam wyrządzać cześć/ Commoda nasze y Woyskowe przestrzegac :
a za tym y wszelkim škodom zabiegac; a gdy by kto co škodliwego baczył/ nie
nie tálac natychmiast nam opowiedziec.

A R T Y K V Ł 2.

Hetma-
nowi
cześć y
posłuszeń-
stwo.
Hetmaná naszego/ albo tego / którym my mieysce iego zasądziemy/ iako
namiestnika naszego/ y który osobe naše pod czas niebytności naszej na so-
bie nosi/ każdy Vrzednik Woyskowy/ ták też wszelki żołnierz/ aby czcił/ wes-
nerował/ y onemu/ po ki w służbie naszej jest/ posłusny byl/ niwoczym się mu
żadna miara nie sprzeciwiajac.

A R T Y K V Ł 3.

Ktoby się
słowy
targnał
na Het-
maná.
Ktoby się na takowego Vrzednika naszego słowy wsczypliwemi / (które
luboby y poczciwości iego nie dotykały/ aleby tylko existymacya iego iako-
kolwiek umniejszały) targnał; takowy przepróśieniem v sadu Woyskowie-
go/ acz nie więzieniem samym/ podług zdania karány być ma pro qualitate
delicti, & Personae.

A R T Y K V Ł 4.

Ktoby re-
ka.
Ale ktoby się na hetmaná naszego cześć rzucił/ albo się temu reka zbroyna
sprzeciwil/ y bylby w tym dostatecznie przekonany y przeswiadczony/ (lubo-
by y nie táníł) takowy ma być/ drugim na przykład/ bez miłosierdzia gardłem
karány.

A R T Y K V Ł 5.

Innym
Officyá.
listom
cześć.
Ktoby się na mniejszego Officyera naszego reka targnał/ luboby y nie
wderzył; takowy reka tráci.

A R T Y K V Ł 6.

Takowaz Cześć y posłuszeństwo ma być y innym Starszym/ Vrzednikom
Woyskowym/ także y Pisarzowi Polnemu oddawane: A ktoby lub słowy/
lub czynkiem iakowym się sprzeciwil/ takowemuż karaniu podlegac będzie.

A R T Y K V Ł 7.

Gleyt
Hetmaná
skt.
Ktoby kolwiek/ lub przyiaciel/ lub nieprzyiaciel/ naszym / albo hetmaná
naszego Gleytem/ albo iaka Gwardya szycil się/ takowy List y Gleyt/ w
powinney v każdego weźiwości być ma: y ktoby lubo z Officerow/ lubo
z żołnierzow takowemu gwałt czynil/ takowy każdy przestępcá ma być
gardłem karány.

A R T Y K V Ł 8.

Officya-
listow
Ktoby mniejsza weźiwość y posłuszeństwo mają Obersterom/ Oberstee
leymaná

leytnantom/ Strażnikom/ y Majorom/ także Rotmistrzom/ y Kapitanom/ Honor:
Stánowniczym/ Porucznikom/ Charazym oddać: á występnym wyżey
Spisánym o Hetmanie Práwem ma być karány.

A R T Y K V Ł 9.

Gdyby też Officyerowie nási Żołnierzom swoim co tákowego rozkazáli/ Coby ná
coby sie służby násey y ich powinności nie dotyczyło/ ma to być przez Sedzie: powinność
go Pułku tego odniesiono/ y sprawá tá wedle uznania & juxta causam do Żolnie-
rzowi ro-
kázano.

A R T Y K V Ł 10.

Ktorybykolwiek Żołnierz swego wyższego Officyera zniwaził/ albo
lizył/ y onemu sie sprzeciwiając reka sie nani rzucił/ á byliby oto dostátecznie Zelzenie
przekonány; tákowy reka tráci/ y z Woyská ma być wypędzony: gdy zaś kto ábo zrá-
w polu/ gdy Woysko ciągnie przeciw nieprzyjacielowi/ albo w Obozie/ to nienie
uczyni; táki ná gárdle ma być karány. Officye-
rá.

A R T Y K V Ł 11.

Zmniejszych zaś Officyerow koby w obozie ábo w ciągnieniu ranił/ tá-
kowy ma być rozstrzelány; w miáściach jednáł y przydyách/ gdzie każdy w Sad.
swoym stánowisku leży/ máia to Sedziemu Pułkowemu odnieść; ktory we-
dlug wystętku osadzić powinien.

A R T Y K V Ł 12.

Jáko każdy Officyer y Żołnierz Stárszego swego rozkazaniu/ tu dobre-
mu násemu y Korony tey/ Posłuszeństwo powinien; ták też y wbytkiemu Trábá.
temu/ co lubo przez Trebaczá lubo przez Beben opowiadano y zázazano bez-
dzie/ pod winá y karaniem powinien będzie uczynić dosyc.

A R T Y K V Ł 13.

Ktoryby Officyer to coby przez beben/ albo przez Trebaczá/ albo inszym
tákimkolwiek sposobem zázazano bylo/ kupować/ albo przedawác wázył sie;
tego dobra máia być konfiskowane: á ten ktory kupi/ pieniądze swe tráci;
á nád to/ winá tamże wyrázona karány być ma; czego Generálny Profos do-
glądać/ y przestępce winá karác będzie.

T Y T V Ł III.

O dobyciu broni.

A R T Y K V Ł I.

Ktobykolwiek przy bytności Hetmaniskiey lub w obozie ábo obleżeniu/
choćliby y Hetman sam nie był prasens, broni dobył/ chcący tego ranić; reka
tráci.

A R T Y K V Ł 2.

Gdyby zaś to kto uczynił w polu/ w ciągnieniu/ albo w potrzebie/ táki
ma być rozstrzelány. Tymże obyczajem pod czas Sadow Woyskowych/
albo Pułku ktorego w obozie/ albo in prasidjis, gdyby sie tego wázył/ w wázy-
wby okoliczność czynku/ ná gárdle karány być ma.

A R T Y K V Ł 3.

Owo zgotá ktobykolwiek lub Officyer/ lub Żołnierz/ lub w Fortcey/
lubo w Obozie/ broni/ nie dla obrony swey/ ále táczey w czyieykolwiek offens-
sie/ dobył/ y byliby oto dostátecznie przekonány; táki ná gárdle/ inemissibi-
liter/ karanie odniešie: á koby w nocy po záziedzioney Straży po bruku
krzesál/ y ná dobrowolney drodze nie spokojnym był/ táki pálcátami po sea-
regách karány być ma.

T Y T V Ł IV.

○ Robotách Żołnierskich.

A R T Y K V Ł I.

Nie ma się żaden Żołnierz wstydzić tego / robymuśkolwiek ku dobremu naszego / i Wojska naszego tak w robotách na Zamkach / Fortecách / y w Obożech / albo też innym sposobem rozkazano było ; ale to wszystko z pilnością odprawować ; koby zaś deliberatę złośliwie się sprzeciwił / taki na gardle ma być karany.

A R T Y K V Ł 2.

Walow y okopow około Fortecy y to co w Obozie robić trzeba / Oficyerowie przypilnować mają ; żołnierzow napominając / aby bez omieszczenia wszelkiego / roboty takowe konczyli ; gdyby się co pokazało / że za przyczyną Oficyerow / iaka się przez to szkoda stała ; przed sąd Wojskowy zapozwani / y podług przewinienia karani być mają.

A R T Y K V Ł 3.

Jeśliby też Żołnierz takowe roboty za zleceniem y rozkazaniem Starożybich nie wykonał / albo się na czas y miejsce oznaczone nie stawił ; takowy drewnianym koniem / albo kupa / albo też podług przewinienia / w więzieniu woda y chlebem ma być odżywiany.

A R T Y K V Ł 4.

Cieśla y nieznośna niewolnicza żołnierzow naszych robota Obersterow / Kapitan / y inni Oficyerowie dla swoich prywatnych potrzeb obciążać nie mają ; y koby takowe roboty wynajądował / y przez to nam y Wojsku naszemu szkoda uczynił ; przed sąd wojskowy zapozwany / sędzony / y karany być ma. Leksze jednak prace / iako budowanie y tym podobne / ktoreby bez cieśkości y kłopotu odprawione być mogły / pozwalamy / y mają żołnierze one / kiedy rozkaza / odprawować.

T Y T V Ł V.

○ kłósiech y podsłuchách.

A R T Y K V Ł I.

Nikt niech się nie waży w obozie albo in praesidio zgiełku czynić / albo po wytrabionym haśle / zawiedzioney straży / strzeląc / mimo wálnej potrzeby / albo wyraźne pozwolenie / a to pod gardłem.

A R T Y K V Ł 2.

Obcaby albo wybitey straży ktoreby oznaczoney omieszczał żołnierz / drewnianym koniem / albo kupa / woda y chlebem odżywiany podług przewinienia / ma odnieść karanie.

A R T Y K V Ł 3.

Żaden Komisarz / Kapitan / albo Żołnierz / aby się ani słowem ani czynkiem na Starostę naszego / albo na straży będącego / nie targał ; koby inaczej uczynił / ma być przed Sędzią wojskowym sędzony y według przeciwnienia karany.

T Y T V Ł VI.

A R T Y K V Ł I.

Wszakby też kto na podsłuchách / lub też na Fortecy / lub w polu / albo przedyz niż drudzy nastapia odsiedł / albobysie też zapil / tak żeby straży swey odprawić nie mógł ; takiego rozstrzelac mają.

A R T Y K V Ł 2.

○ Ciagnieniu.

Gdy wytrabiono / albo przez beben opowiedziano będzie / że się ruszyć mają / ma się

ma sie każdy żołnierz do swej Chorągwie stawić: Ktoby/ albo omieścił/ albo mimo wiadomość y pozwolenie Komistrza albo Kapitana/ nądzie pozostal/ wina karány być ma.

A R T Y K V L 3.

Ktoby chciał bunt y zynie/ albo inszym do tego być powodem; ná gardle karány być ma.

A R T Y K V L 4.

Żaden żołnierz zdrowym będąc/ ani w ciągnieniu/ ani w obozie/ ani in præsidio leżąc/ nie ma sie extra/ bez Pásportu Oberstera swego/ albo inszego tego Officyera/ daley czwierci mile/ znaydowac; albo zamieszkiwac/ pod więzieniem: a teelby w mili zostal/ gardlem karány być ma: a iesliby sie przy takim nądowały konie/ wozy/ y inne rzeczy; tego wszystkiego połowicá/ ma isć ná starb náš/ a połowicá ná Generalne urzędniki spadać ma.

T Y T V L VII.

O tych co z pola wciekają.

A R T Y K V L I.

Gdyby kto w służbie násey będący z pola wciekł/ y Chorągwie swej odstąpił/ y oney do skonale/ dotądby ratowana nie była/ nie bronił; tedy ná gardle ma być karány: a gdyby ratowy przez tego raniony/ albo w wcieczce zabity był/ ma ten być zaboy impune/ ani škody żadney nie ma ponosić.

A R T Y K V L 2.

Ktoreby Chorągwie w potrzebie z nieprzywacielem/ nimby do pewney broni przyszły/ tyl podaly; przed Hetmanem y sadem głównym wojskowym sadzone być máia.

A R T Y K V L 3.

Gdyby jedná przyczyna tego przy Officyerách być sie pokazala/ takowi nie tylko bezecnemi/ ale y z obozu wygnani być máia.

A R T Y K V L 4.

Ktoby podług designowanego terminu nie stanal w Obozie/ y podług Uniwersalu nie sprawil sie Hetman'skiego; ten według rozsądku Hetman'skiego karanie odniešie.

A R T Y K V L 5.

Armata in casu necessitatis do Obozu ruszona/ ma swoim isć gosciniecem/ iako nąprosciecy/ nie nie wybaczajac/ pod srogim karaniem przy niey będących Star'szych ludzi/ jedná nie ná gardle; Ktora iesliby ná terminie do Obozu nie stanela/ przez iakowa przyczynę; máia Officyerowie przed Hetmaná przelozyc/ y slusnym approbowac dokumentem/ ná co ma być przy tym uwaga y rozsadek Hetman'ski.

A R T Y K V L 6.

Puskarzow/ koni Armatnych; nie máia Officyerowie w ákcydencyer ná nie należacy przywodzić; tak też pomienionemi konimi swoiey odprawowac prywatney potrzeby/ zbywac ich/ przedawac/ ani muniocy/ tudzież y innych do Armaty należacych apparatusow; pod zaplaceniem de proprio, wszystko sowingoscia/ gdyby nan to bylo dowiedziono slusnie przed sadem/ a za wszystkie karanie nie odwloczne.

A R T Y K V L 7.

Iesliby sie to nalazlo/ ze tak Officyerowie/ iako y Żolnierze/ z pola przed podkaniem spolnie usli/ przy samych Officyerách ma zostawac karanie: a z żołnierzow dziesiaty/ ná ktorego los padnie/ ma być obieszony; drudzy zaś bez Chorągwie sluzyc/ za stanowiskami legac/ y oboz chedozyc máia/ tak dlugo/ aż

za tákowoy wyſtępek ſwoy/ odwaga iáka nágradza : gdyby iedná przed Hetmancem y ſadem woyskowym to doſtatecznie wywiedli/ że przy nich żadna winá nie bylá/ ſłuſnie ſie z niewinnoſci ſwey cieſzyé máia.

A R T Y K U L 8.

Gdyby cále Regimentá y Chorągwie z pola zęſły y tyl podáły/ w beſe niedźtel/ po trzy rázy przed ſad záwicie máia być pozwáni/ y Gleyt dla przyiázdny y odiazdny beſpiecznego ma onym bré pozwolony/ okazałoby ſie tedy że przećiw przyſiedze y pominnoci ſwey wyſtąpili/ tákowoy káždy iáko krzywopryſięca/ luboby ſtáwil/ lub nie/ ma być oſadzony y záwicie wzdány; inſym záſ/ ktorzyby ſie przed ſad ſtáwil; Gleyt cále dorczymány/ y wolno przez puſzczeni być máia.

T Y T V Ł VIII.

O Szturmách.

A R T Y K U L 1.

Ktorzyby Officyerowie/ gdy ſie do Fortec ſturmem przypuſzcza/ tudzieſ do Száncow/ pierwey niſeliby przyſſo do broni dobycia álbo potkánia ſie z Nieprzyiacielem dla wielkiego odpárca y porázenia/ ſwoich odſtawili; máia być przed ſad ſtáwieni: ktory wedle okolicznoſci iákiey o tym ſturmie/ záſieſc y wważyć moze/ nim Dekret ſwoy w tey mierze/ álbo oboſtrzy/ álbo też zmiećczy.

A R T Y K U L 2.

Toż ſie ma rozumieć o tych Chorągwiách/ ktore Száncie y rozne w polách mieyſca obronne opuſzczá; z tym iedná doſtádem/ że káždy z nich trzy ſturmy wytrzymat/ á żadney odsieczy nie máiac/ gotowe przed oczymá ſwemi zginienie widziać.

T Y T V Ł IX.

O zmáwianiu ſię y ſtánowieniu Zgody z Nieprzyiacielem.

A R T Y K U L 1.

Ktorzyby Pułk álbo Chorągiew bez náſego álbo Hetmáńſkiego rozkazánia y wiadomoſci/ wázył ſie z nieprzyiacielem traktowác/ álbo ſie w rozpráwy wdawác/ á w tym Officyerowie álbo przełożeni/ winni ſie znáwdowáli/ máia być ná weźciwym y dobrách ſwoych karáni. A ieſeliby od poſpolitego żołnierzá/ tedy dzieſiary/ iáko ná kogo los pádnie/ ma być obieſony; á z drugiem iáki ma być Proceſſ/ iáko ſie w Tytule 7. w Artykułe 2. opiſáło. Ieſeliby ſie iedná ſufficientibus documentis wywiodł y wyſwiádczył/ że w tym nie winien/ y owszem ie ſie ſerio opponowál/ y mowál przećiwko temu; tákowoy ma być wwolniony.

A R T Y K U L 2.

A ieſeliby tákiego przęſtepniká doſtác y przywieſc nie moźono / przećie iedná ma być karány/ iáko ten co z obozu wéieka/ y dobrá iego máia być konfiſkowáne.

T Y T V Ł X.

O Podaniu Zamkow y Fortec.

A R T Y K U L 1.

Ktorzyby ſie Zámeł álbo mieyſce/ bez bárzo wielkiego gwaſtu y potrzeby poddal/ tego Gubernator y Przełożeni Przednicy gárdlem máia przypláć/ á poſpolity żołnierz bez Chorągwie będzie powinien ſłużyć docad/ ázby ſie ich przęſtepiwo maſtwem iákim znácznym nágradziſo y zniſſo.

ARTY.

A R T Y K U L 2.

Jeżeliby Żołnierz pospolicz do poddania Żanku albo obronnego mieysca Gubernatorowi przymusił; tedy wszyscy Officerowie mają być także na gardle karani: a z tych co na to przymuszenie pozwalali zawse dziesiąty/ na które los padnie/ ma wisieć; a drudzy mają być tak karani/ iako y ci co z woyską wciekają.

A R T Y K U L 3.

A żeby przyczyny były wyrażone y każdemu wiadome/ ktoregoby czasu/ a nayspecywiej z iaktymi okolicznościami Officer y Żołnierz/ Fortecę poddać tak mogli/ żeby we wszystkim był wyimowiony: tedy wprzody nade wszystko ma być na oko okazane y wyowiedzione/ ostatecznie od głodu przyciesnienie/ tak/ żeby nie prawie nie zostało/ czymby człowiek żywot swoy zatrzymać mógł: Potym ma być iasnie dowiedziono/ że Officer y Żołnierz żadney nie miał nadziei o odsieczy/ y tak/ ażby bez broni zostało: a potrzebie że się nie mogli czego inne^o spodziewać/ iedno/ że przecie on Żanek albo fortecę wkrótce musi przysać w ręce nieprzyjacielskie/ zostająca zguba y strata wszystkiego Żołnierza. Gdy takowe przyczyny od Hermanow albo Namieśnikow y Successorow ich dobrane bada examinowane/ y z pilnością wważone / tak znalezione beda: mają się tym Officerowie prawdziwie cieszyć/ y Żołnierze/ a za tym wywołnieni od winy być/ y od błody wśelającej: bo inaczejy nie wśliby winy niżey opisanej.

T Y T V L XI.

O zdradzie, pospolitowaniu się y Korrespondowaniu z nieprzyjacielem.

A R T Y K U L 1.

Ktorykolwiek Żołnierz albo Officer/ nieprzyjacielowi dał iaka wiadomość albo rozumienie/ iaktimkolwiek sposobemby to mogli uczynić z nim/ albo bez naszego Hermana/ albo Gubernatora wiadomości y rozkazania w polu rozmawiał/ albo się porozumiał/ przez listy y posłance; takowy zaraz na gardle ma być karany.

A R T Y K U L 2.

Acoby też z Officerow/ z Żołnierzow/ albo kto inny/ hatały y konfusya w Woysku stała nieprzyjacielowi obiawił; na gardle ma być karany.

A R T Y K U L 3.

Imie tego Żołnierza/ ktoryby do nieprzyjaciela rcielł/ albo się zaprzeczał/ ma być na publiczny przybite; a iesliby samego dostano/ ma być na gardle karany.

A R T Y K U L 4.

Jeżeliby Officerowie y Żołnierze bez wiadomości y ordynansu Kommissarza albo Kapitanow swoch podwyżane iaktie czynili schadzki/ o to mają być Officerowie sine respectu/ na gardle karani; a drudzy tym kstatkiem/ iako ci co Fortecę poddawają. Dokładając przetym aby postrzegal tego każdy Kommissarz/ Kapitan/ aby za iaktimkolwiek pretextem/ tego nie dopuszczał/ chyba żeby za to sam chciał odpowiadać.

T Y T V L XII.

O buntach, zwadach, y pojedynkach.

A R T Y K U L 1.

W ktorymby Pułku albo Chorągwi bunt iakti stat/ albowi też w obozie/ na skanowisku/ w ciągnienu/ swawolnie ieden drugiego na pojedynkę wyzywał/ tedy ma być o Autorze uczyniona Inkwizycya/ a ten co by się znalazł winnym/ y był do tego powodem/ nie tylko na swoy osobie/ ale y z pomocnikami swoimi/ ma być na gardle karany.

A R T Y K U L 2.

Temuż karaniu máia podlegać y ci co w pułkach y Chorągwiach obwołient beda/ że kiedy im kaza potykac sie z nieprzyjacielem/ albo do bitwy isc nie chcieli/ owszem albo z swey woli/ rporu/ y przeciwienstwa/ albo też z boiag żni y przeletnienia/ iak wyći stoia/ albo z plácu wcietaia.

A R T Y K U L 3.

O pojedynkach.

W Obozie/ w miesciech/ y Fortecach/ nie ma być żadna zwada y pojedynki dopuszczone y dozwolone/ ale owszem staroby sie nymnieyszy stal rozruch y rozdwoienie miedzy żołniersktem/ ma być przez Pułkowniczy sad vstro miony: ten/ coby ná pojedynk wyzywál záraz ma być przed sad stáwiony/ y tam ma być nie odwołocznie karány/ albo też wedle okolicznosci y wważenia spráwy vwołniony: á iesliby im tego Kapitan/ Porucznik/ y Korporalowie/ dopuscili/ áni ich serió odwracali/ máia być z swoich vzedow zrzuceni/ to ná nie wlozywşy/ aby znowu zá prostego żołnierza sluzeli: z kad iesliby sie škoda stála komu/ z tym coby wytkroczył; przed sadem Pułkowniczym máia zá to odpowiadać/ y wynalázkowi podlegać tego.

A R T Y K U L 4.

O pomocnikach, Paiedynku.

Przypadkiliby też/ żeby ktory sie z Officyerow albo z żołnierzow ieden z drugim poswarzył/ albo powadził/ y wyzywálby swego ziemka/ albo tego inşego ná pomoc; takowy ma być ná gardle karány/ á pomocnik tak iako sie wyzey opisáło o buntownikach.

T Y T U L XIII.

O gwałcie, y o nárázách; tudziez zgwalceniu niewiasty.

A R T Y K U L 1.

Ktoby iaka Białagłowe lub mloda/ lub stara/ w przyjacielstkey lub też nieprzyjacielstkey ziemi zgwalcil/ á bylby przekonány; bez żadnego frystu ná gardle ma być karány.

A R T Y K U L 2.

O nierządnicach.

Ani w Obozie/ áni w osádzie/ aliás nigdzie/ nierządnicá niaka nie ma być cierpiána; ktoby iednak Białagłowe chciał miec przy sobie/ ten á niech slus bnie poymuie/ iako y každemu wolno miec y chowác swoje żone przy sobie.

T Y T U L XIV.

O Stánowiskách aliás Gospodách stánowitych.

A R T Y K U L 1.

Káždy Officyer y Żołnierz/ tak w Obozie iako in praesidio/ tem stánowiskiem kontentowác sie powinien/ ktore mu stánowniczy náznaczy/ onego áni odmieniac/ áni sobie inşego sposabiatic: ktoryby sie wázył inaczey vczynic/ ma być iako buntownik karány.

A R T Y K U L 2.

Ktoby Gospodarzá z domu rugowál.

Żołnierz/ ktoryby gospodarzá/ gospodynia/ albo ich czeladz bił swowolnie/ albo wymyślnie te trápil/ nád powinność y náznáczente wyćiagał; taki ma być w kúne przez trzy dni wśádzony y trzymany/ á chlebem tylko z woda kármiony; á druga/ ma przeprosic gospodarzá y gospodynia á pálcátami po berégách karány: á iesli komu ná cíle swanté zadal; zá wynalázkem sadu

... Pułko-

Puskowniczego/ y wedle tego rządu na dziele zadanego / albo wtraca reki albo
• insey karze podlegac na dziele swoim ma.

A R T Y K U L 3.

Ktoby do Obozu niewyznaina dzitura wiezdzał.

Zaden Solnierz nie ma do Obozu/ ani do miasta/ pod wtraceniem gardla/ wychodzic lub wchodzic/ iedno zwyczajna vlica y brama.

T Y T V L XV.

O straceniu, zgubie, y zastawieniu Zbroie, Broni, Prochu, Lontu, Piki, Rydla, y inzego orzda.

A R T Y K U L 1.

Biedy Solnierz swoje bron/ albo zbroie porzuci/ albo iev w polu odhiezyl/ nie tylko palcatami przez beregi ma byc karany/ ale y nad to ma m ec stanos wisko za obozem y on wychodzazac/ dotad/ potki takowego wystepku m. skim takim dzielem nie zniesie.

A R T Y K U L 2.

O Zastawieniu orzda do botu.

A iesliby Solnierz swoje bron/ albo zbroie/ takie Proch/ Bule/ Motyke/ Pike/ Rydel/ y inse orze zastawil/ albo zabartował/ lub tez przegrat/ przes dat/ albo przepil; takowy ma byc za pierwszym y wtorym razem palcatami pezez bereg karany/ a iesli sie tego trzeci raz dopuscil/ tedy na gardle; takie y ten/ co na takowe rzeczy niżej pomienione daie pieniedzy/ y lichwa onych dostacie/ lub ie kupi/ lub tez na grze iakiey wygra/ iakieybykolwiek byl kondyacyey; takowemu karaniu podlegac y one ponosic ma.

A R T Y K U L 3.

Ktoby zlamal szable, pike, albo insza bron.

Mimo to wश्यto iesli kto swoje bron albo zbroie z rozpusty y swawolnie zepsuie/ zlamie/ albo wiec motyke/ pike/ szable/ y inse orza przemarnoczas wi/ albo da na co innego przetowac; takowy co zepsuie ma dac naprawic/ albo zaplacic/ albo wiec za szod iego ma byc wytracono: a za wine y pokute/ nie ma byc karany/ tylko chlebem y woda do czasu/ wedle otolicznosci tej sprasz wy; albo wiec iesliby tego byla potrzeba/ wedle wynalazku sadu Woyskowego ma byc karany.

T Y T V L XVI.

O Spaleniu y zlodziejstwie.

A R T Y K U L 1.

W cudzey ziemi nie ma sie nikt wazyć/ lub w miescie/ lub we wsi/ w kosciołach/ spitalach/ skolach/ mlynach/ ognia zakladac; takze y piecow do pieczenia chleba; domow y budynkow do woyny sluzacych ruinowac y wywtracac; kuzien/ plugow/ y inszych rolnych sprzetow; a ktoby inaczey uczynil/ ma byc na gardle iako rozboynik karany.

A R T Y K U L 2.

Temu wyzszeniu podobny o zapalaczach Obozu.

Temze obyczaiem w ziemi Nieprzyziacielskiej/ w ktorymbykolwiek miescu albo Powiecie/ zaden Solnierz bez naszego albo Hermaniskiego specjalnego wyraio tego Mandatu y rozkazania/ w kuzni nie ma ognia zakladac: a ktoby sie inaczey wazył/ albo wiec oboz odchodzazac zapalil; takowy wedle wynalazku Hermana naszego/ tak o sfody/ omieszkaniu/ y wblizenie naszym Hermaniskim

mańskim wojennym zamysłem wstąpić czyniąc/wieżnieniem/ albo też wedle okoliczności/ y wważenia tej sprawy/ na gardle ma być karany.

A R T Y K U L 3.

O Szarpaniach na miejscu y po drogach.

Żaden tak Officer/ iako y Żołnierz nie ma nikogo/ lub byłby pod Cho-
ragwiałem poddanym naszym/ lub komukolwiek/ nie szarpać/ odzierać/ albo co
komu gwałtem brać/ bądź po gościńcach/ drogach; bądź też w ciągnięciu przez
Ziemię/ albo na Fortecach/ Zámkach/ Miałstach/ Wsiach/ y Obozach; a to
pod wróceniem gardła y męczeństwem.

A R T Y K U L 4.

O Złodzieystwie.

A koby na pospolitym złodzieystwie był poimany/ y o to przekonany;
ten ma być palcami poseregach/ albo też wedle okoliczności y wważenia
sprawy na gardle karany.

A R T Y K U L 5.

O Złodzieystwie w nieprzyjacielskiej ziemi, y w kupcom.

A jeśli by kto w nieprzyjacielskiej ziemi/ bez dozwoleń/ konie/ bydło/ y
inne rzeczy/ iakimkolwiek imieniem nazwane być mogą/ kraść y szarpać/ albo
męczyć się kogo ważyć/ albo y tym co do Obozu żywność y towary wiozą-
z miast/ także nazad po wróceniu/ gwałtem co wydzierać/ towary porozzusa-
cać; taki ma być bez wszelkiej odwołki na gardle karany.

A R T Y K U L 6.

O tych co przez straż przejeżdżają.

Żeby chciał/ tym co przez straż przejeżdżają albo przechodzą/ drować/
albo czego innego wzięć; albo y przechodzącego/ na przepiecie wyciągając; tak-
żowy ma być wedle wynalazku wojskowego sadu karany.

T Y T U L XVII.

O wzięciu Miast, Zamkow, y Fortec, aby w nich Szpitalom,

Kościółom, krzywdy nie czynili.

A R T Y K U L I.

Nie ma też żaden Żołnierz w mieściech y we wsiach/ Szpitalow y tym po-
dobnych Bogu y na wychowanie ubogich ludzi naznaczonych Domow/ choć-
by te miasta y wsi strumem były odcięte/ bez rozkazania y dozwoleń pla-
drować/ zdyierać/ łupić. A koby inaczej czynił/ ma być iako rozbojnik ka-
rany/ chyba żeby ci co się bronili y poddali żołnierze/ mieczanie/ y chłopci/ naz-
zad do swego fortelu cofnęli/ y szkody zamtad czynili.

A R T Y K U L 2.

Choćby do Obozu nieprzyjacielskiego wpadli nie mają się bawić łupem.

Choćby też do Obozu Nieprzyjacielskiego wpasć przyszło/ żaden się nie ma
bawić łupem y złodzieystwem/ chyba żeby był nieprzyjaciel z obozu wypar-
ty/ wypędzony/ pobity/ y rozgromiony; może te rzeczy/ na które w obozie
nieprzyjacielskim napadnie/ plądrować; koby się też inaczej ważył postąpić/
tego może bezpiecznie bez wszelkiego rozmysłu/ iego Officer/ albo Towarzysz
y kto inny zabić; Co jeśli by go nie potrafiło/ a zamtad iaka szkoda wrosła; przez
sad ma być na gardle karany; a jeśli by szkody żadney nie było; tedy tylko w ku-
nie siedzieć/ y cały miesiąc nie ma być karmiony tylko chlebem a wodą/ a zdo-
bycz ma się obrócić na szpital/ albo na wspomóżenie potrzebnego żołnierza.

A R T Y K U L 3.

W doby-

W Dobytym Obozie Armata ma przy Krolu I. M. zostawac.

W dobytym y wziętym Miescie/ Zamku/ Fortecy/ albo y wsi/ także Obozie nieprzyjacielskim/ zdobycz na nas przypadająca tak sie rozumiec ma: Wszytkie Działa y Municya wszelaka/ Proch/ Lonty/ y wszelaki prowiant/ żywnosć/ ktoraby sie w spólnym skuchlerzu/ lubo w inszym takim schowaniu znalazła; wszystko to bez wszelakiej preterstey nam należeć y przy nas zostawac ma. Miasća też/ Zámki/ Fortece/ wsi/ y ludzic/ skoro sie nam poddadza y przysięga; tui wiecey turbowani y uszkodzeni/ y do okupu/ albo spalenia/ nie mają być pociągani: Nad to/ co żołnierzowi dostać sie będzie mogło/ dla chorych dziesięćina wydzieliby.

A R T Y K U Ł 4.

*Więźnia nad trzydzieści sześć godzin nie mają więcej trzymać
Officerowie.*

Za przyprowadzeniem Więźniow/ żaden tak z najmnieyszych/ iako y z wiekszych Officerow; ani Profosowcie Pulkowi/ wazyc sie nie mają/ więźniá nad 36. godzin przy sobie zatrzymywac; daleko mniej bez wiadomości y woli naszey/ onego pusćić/ ale Generalnemu Profosowi/ albo w niebytności/ do tego Porucznika/ pod straż ma oddac: procz/ żeby inakże Hetmana naszego rozkazanie zasło.

A R T Y K U Ł 5.

Wszyscy więźniowie przed Hetmaná mają być stawieni.

Wszyscy więźniowie mają nam być w przod presentowani y oddani: znaydali sie miedzy niemi godni/ ktorychbyśmy sobie zostawic chcieli; za tych według stanu y kondycyi ich nagrode uczynimy: a drugich żołnierze nasi sobie mieć/ y z okupow ich (ktore sie za nasza y Hetmana'sza wiadomością/ pod utraceniem gardła dżiac mają) ciešyc sie mogą.

A R T Y K U Ł 6.

Jeden drugiemu więźniow aby gwałtem nie wydzierał/ ani ich odważbiał/ ale rączey w Obersterow y Komistrow swoich o takowe sportki rozstrzygnac sie mają. A kiedyby sie zbraniá; tedy temu/ ktoremu sie gwałt stał/ więzien ma być przywrocony/ a ten co gwałt uczynił/ według przewinienia karany.

T Y T V Ł XVIII.

A R T Y K U Ł 1.

Żaden z Obersterow/ Komistrow/ Kapitanow/ nie mają sie zbraniac/ sami siebie y ludzic swie popisowac/ ktoregobykolwiek czasu y godziny po nich Pisarz Polny/ albo Kommissarze nasi do Popisu naznaczeni potrzebowali; ktoby zaś tego uczynic nie chciał/ albo umyślnie absentował/ alboby sie pisac nie chciał; tedy ma być iako buntownik karany.

A R T Y K U Ł 2.

Aby żaden, pod czas popisu, Zbroie, Konia, y Czeladzi, nie pożyczal.

Żaden aby do popisu/ Czeladnika/ Konia/ Zbroie/ Oresá takiegokolwiek/ nie pożyczal/ nie brał/ ani też ow pożyczal: gdyż każdy sie swym własnym Oreszem y Rynstunkiem pisac/ y tego a nie cudzego tak w ciagnieniu iako y na strazy/ tak iako sie pisal zaszywac ma/ pod utraceniem zoldu y inszym karaniem na to.

A R T Y K U L 3.

O Pożyczaniu Żołnierzom do Popisu.

Którybykolwiek Oberster / Komistrz / albo Kapitan / przy Popisie / drugiemu dla okrywania Chorągwie / ludzi pożyczal ; takowy w sadu wojskowego nie tylko czci ma być odsadzony / ale y Chorągiew nad nim zwolnowszy / przez Proffosowe czeladź z Wojska wytrabiony być ma.

A R T Y K U L 4.

Wyszemu podobny.

Żołnierze / którzyby się na takowy Popis y oszukanie dał namowić tak ; za pierwszym y drugim razem pałcatami po szeregach ; a gdyby się tego y trzeci raz dopuścił / mieczem ma być karany.

A R T Y K U L 5.

Żołnierze przy Kommissarzach y Pisarzu Polnym popisani być mają : wszędy przez Kommissarzow do Popisu naznaczonych / y Pisarzą Polnego Wojsk naszych / a nie przez Komistrzów ani Kapitanów / do Rejestrow na popisie wpisowani być mają / y od tad dopiero ma się im płaca zacząć ; Tych zaś którzyby uciekali / imiona na osobney karcie popisanej / y każdemu Subienicą ma być namalowana.

T Y T U L XIX.

O Abdankowaniu każdego Żołnierza.

A R T Y K U L 1.

Żaden Oberster / Komistrz / y Kapitan / a pogotowiu żaden z mniejszych Officerow / nie ma się ważyć żołnierza swego od służby uwolnić : ale gdyby tego kto potrzebował / któryby się dobrowolnie potym popisał / y przysięgi swą wykonał / takowy z słusnych y dostatecznych przyczyn (jako to Chorągwy gdyby był kaleka) żeby do dalszej nie był sposobny służby / albo też czas nie mały służyl ; uwolniony / abdarkowany / Paspportami / jako Kommissarskimi / tak Obersterstemi / opatrzone być ma.

A R T Y K U L 2.

Żadnego Żołnierza nie może nikt abdarkować na ten czas / gdy się Wojsko przeciw Nieprzyjacielowi tuży : w ciagnientu jednak / w obozie / y na stanowiskach / albo też za osobliwym pozwoleniem naszym / będzie to mogli uczynić.

A R T Y K U L 3.

Wyszemu podobny.

Któryby Oberster albo Kapitan przeciw temu wykroczył / y popisnego Żołnierza sam przez się nad opisanie wyżej wyrażone od służby naszej uwolnił ; taki Officer / jako zdrajca / na gárdle ; a ten co się dał abdarkować / nie tylko płaca za dwa miesiące żołdu karany / ale y przez miesiąc chlebem a wodą odżywiany być ma.

A R T Y K U L 4.

Bez woli y wiadomości Hetmana naszego / żaden Oberster / Komistrz / Kapitan / nikomu z jezdnych y pieszych / nie ma się ważyć pozwaląc do domu odjeżdżać / pod strąta jednej ćwierci Żołdu : przez co gdybyśmy y Wojsko nasze / iakakolwiek szkoda odnieśli / z osobną za to odpowiadać y sprawić się mają.

T Y T U L XX.

Bez wiadomości Hetmańskiej albo iego Namieśnika, żaden Starszy nie ma wyjeżdżać z obozu.

A R T Y K U L 1.

Bez wiadomości Hetmánskiej/ álbo tego Namieśniká/ żaden Oberstec/ Komistecz/ álbo Kapitan/ z Obozu y Fortecy wyjeżdżać nie ma/ dla nieoddańia zasłużonego żołdu/ álbo też reszty iákiej; pod strąta tego/ co mu przychodzi/ y degradowánien z urzędu/ tudzież wytrąbieniem z Woyská.

A R T Y K U L 2.

O zatrzymaniu żołdu.

Żaden Officyer/ aliás Kapitan/ żołnierzowi płace tego zatrzymać/ ani dney żadnym sposobem wśczerbić nie ma; ktoby sie tego ważył/ taki stáwiony przed sąd/ iáko nieczciwiy urzędnik karány będzie: gdyby nam też škoda iáka wrosła/ żeby ábo żołnierze z głodu zachorzeć/ ábo umierać/ lubo też Fortecę nieprzyiacielowi poddali/ buntowali sie/ álbo uciekali; tedy on iáko ten/ ktory do tego nieszczęścia przyczynę dał y był powodem/ zá to odpowiadac będzie.

A R T Y K U L 3.

Gdyby Komistecz/ Kapitan/ własnym sumptem y dostákiem swoim/ żołnierzom swoim záłożył y onych prowadował ták zapláca/ iáko wikttem; ma sie to dźiać zá wiadomościá Kommissarzow: onemu záś tá refusya z żołdow ich; ták iednáć/ áby z żołdow przecie mogli mieć in casu necessitatis wyżywienie swoje/ y posługi násey nie omieśkwáli.

A R T Y K U L 4.

O Prowiáncie.

Oberstec ktoryby wiecey wymágał Żołdu y Prowiántu náđ liczba żołnierzow; ma być degradowány z urzędu/ ábo według okoliczności excessu/ ná gárdle karány.

A R T Y K U L 5.

Ktoryby Żołnierz publicè przy zgrómádzieniu Woyská/ álbo w éciagnieniu/ ábo in praesidio (ták/ iáko to bywa) o pieniądze záwołał/ álbo sie żołdu wpominał; ná gárdle karány ma być iáko buntownik.

A R T Y K U L 6.

Choćby też pod czas płaca/ álbo zupełnie álbo też własnego czasu nie doślá; máia iednáć ták Officyerowie iáko y Żolnierze w posłuszeństwie zostáwac/ y do służb násey ochotnymi być; á my im potrzeby/ żywności/ w pieniądżach dáwać rozkazemy. To záś co każdemu z żołdu zostáwac będzie/ w całe oddac/ y zaplácić rozkazemy.

A R T Y K U L 7.

Nikt po prośbeniu od kogokolwiek nie ma sie ważyć/ zloczynice żadnym zatrzymać sposobem/ álbo go wrócić; pod gárdlem.

A R T Y K U L 8.

Nie ma też ani taki w Woysku nászym cierpiány być/ ktoryby już raz częć odsádzony/ álbo był o iákie przewinienie w reku karowstkich.

A R T Y K U L 9.

O Przysiędze káżdego Officyerá y Żolnierzá, iáko iezdnego, ták y pieszego, y o powinnościách iego.

Żeby tedy to/ cokolwiek sie wyżej opisało y w Artykulách jest námieniono/ tem przedzey y lepiej wykonać sie mogło/ wiedzieć każdy mogł/ czego postzegac máia wszyscy Officyerowie/ y żołdáci/ nikogo nie wyimuiac; niżej opisána Przysięge wykonać będą powinni.

I V R A M E N T

Officyerow y Zofnierzow Konnych y Piesznych.

MY Officyerowie y żołnierze/przyrzekamy y przysięgamy/
 że Naiśnieyszemu Krolowi J. Mści N. Panu naszemu
 miłosćiwemu / także y Krolestwu iego Polskiemu/postuśnie
 y życzliwie/ wiernie y ochotnie/ służyć chcemy: co przerezo-
 zone Artykuły nam opisuią/ podług możności naszej wy-
 konać: Przeciw Nieprzyaciółom wshytkim J. K. Mści y
 Rzeczypospolitey/bez wshelkiey samych siebie ochrony/dotad/
 pości w służbie J. K. Mści bedziemy/ lubo w polu/ badz w
 obleżeniu/ na wodzie y na ladzie/ w potrzebách/ wtarczłách/
 y Sturmách/ y wshelkich inshych okazyách/ meżnie y gorliwie
 stawać chcemy: y wshytkiem sie o to bedziemy starać siłami/
 aby wshelka J. K. Mści strzeż Boże strata/Woyssk/ Państwo
 y ludzi škoda/ iako naybarzciey byla oddalona y ochroniona:
 y owšem aby pożytku dobre J. K. Mści y Rzeczypospolitey
 przez nas bylo iako nawielke przymnożenie; we wshelkim
 przestrzegając niebespieczeństwie. Przy tym/ wshytkim naszym
 Starszym y Officyerom/ ktorzy wladza nad nami mieć beda/
 we wshytkim tym/ co nam ku pożytkowi y Dobremu J. K.
 Mści y całego Woysska/ to iest w straży/ robotách y inshych
 podług czasu potrzebnych sprawách rozkazować/ beda; po-
 winna częśc y postuśienstwo oddawać: Kompaniey y Cho-
 ragwi ich/ pod ktoreśiny sie zaciagneli/ tak w polu iako w os-
 bozie/ nigdy nie odstepować: Niekolwiek nam opowiedza/
 ochoczo/ pości iedno zdrowie nasze dopuści/ poydziemy. A
 zgoła we wshytkim tak/iako pomienione Artykuły po nas mieć
 chcą/ y iako na wiernego/ pilnego/ postuśnego/ dobrego/ y
 odwaznego przynależy żołnierza/ y powinność koźdego nies-
 sie; stawać obiecuiemy: tak nam Pánie Boże dopomóż y
 iego Swięta Ewángelia.

ORDI-

ORDINACYA

Sądow Woyskowych.

Zá Pánovánía Krolá I. Mści Ianá Kázimierzá
postánowiona.

Ponieważ szczęście, Błogosławieństwo, y wszystko dobre, od samego Boga Wzzechmogacego, iako prawdziwego źródła, płynie y pochodzi, który od każdego Chrześcianina ma być nabożnie wzywany, y iako się nam w Słowie świętym objawił raczył, chwalaony: Przeto w każdym przedsięwzięciu swoim, wszelkiego czasu y w namnietyszej okazyey, pilnie każdemu należy mieć na to baczenie, aby się nie dźtala tego świętemu imieniu: należytey wyma ckwaly Dla tegoż postanawiamy, naprzod: Aby żołdaci naši pilnie prog Domu Bożego, iakchwałebney tego światnice, nawiedzali, Mzy Świętey y Słowá Bożego przystoynie słuchali.

A R T Y K U L 1.

O bluźniercáb.

Jeśli by ktokolwiek/ bądź z przełożonych/ bądź z prostych żołnierzow/ przeciw Imieniu Pánskiemu/ albo Świętemu jego bluźnił/ á był by w tym pewnie przeswiádczony; taktemu w przody teźt jego żelázem goracym przez palony/ potym z Krolestwa nášego wiecznemi ma być wygnány czasy.

A R T Y K U L 2.

Dostoięństwo I. K. Mści.

Wszystcy ták Officyerowie iáko y Żoldaci powinni się o to starać pilnie/ iáko by dostoięństwo naše wcale było zachowane/ y dobro Rzeczypospolitey pomnázane: á wszelkie škody/ fortele/ y zdrády/ ile im rzecz można/ przez oddalone były/ vchodząc karánia ná dušy y ná čiele.

A R T Y K U L 3.

Abey spráwiedliwość S. každemu bez brátu osoby/ wšedzie czyniona bytá/ ták innym/ iáko między Woyskowemi/ y dobrým zgotá odpráwowałá se porzádkiem; Vstánawiamy przy Woysku naszym wyšše y nišše Sady/ w ktorých wšelkie škárgi/ roznice/ y kontrowersye dobrze vważone/ podług tych Actyúlow nášých sadzone y karáne być máta.

A R T Y K U L 4.

W nišszym Sadzie ma presádownáć Pułkownik.

W nišszym záś Sadzie Pułkowym náđ Piechota ma presádownáć Pułkownik/ ábo teź iáko okázya niešć beďsie/ iego Porucznik: Assessor sam z Pułku swego obierze/ dwóch Komissyterzow/ dwóch Porucznikow/ dwóch Chorášych/ dwóch Szczaniow/ dwóch Stánowniczých/ y dwóch przywodźcow/ ták/ żeby wšytekich bylo Osob dwádźiesciá trzy.

A R T Y K U L 5.

O Przysiędze tych Osob.

Dla lepszey y doskonalszey ná niššých sadách spráwiedliwości świętey wczynienia/ Pánu Bogu wšechmogacemu/ y nam nišey písána Przysięge/ z podniésieniem dwóch pálcow/ wykonáta.

P R Z Y S I Ę G A

Wyższych y niższych Sadow.

Przysięgają Sędziowie y Assessorowie/ Pánu Bogu; że
chcą y mają wszelkie sprawy przed sad przypadające/ we-
dług najlepszego rozumienia swego Chrześciańskiego/ sumnie-
niem/ w waga/ bez braku osob/ stosując się do Boskich y Kro-
lestwa naszego wstaw/ porządkow/ y chwalebnych spraw:
Osobliwie według tych Artykułow Woyskowych/ y tego
co publicè opowiadano będzie; spráwiedliwie sádzic y dekres-
tować/ nie czyniac to dla láski/ przyiáźni/ swágiestwa/ albo
inšego iákowegokolwiek spowinowácenia/ ani teź dla boiá-
źni/ gniewu/ zazdrošci/ nienáwišci/ dáleko mniey dla po-
dárkow y w pominkow; ále dla tego/ áby niewinni ošwobo-
dzeni byli/ á winni swoje odnošili karánie. Zátym n znióžšy
dwa pále wzgore, z Kommissárzem Sadowym te słowá mowic beca:
Temi wzniesionemi pálcámi Przyrzekám y Przysięgam/ że
zrozumiawšy/ co mi teraz przeczytano/ cále/ y nienárušenie
temu dosyć czynic chce/ we wšytkim: ták mi Pánie Boże do-
pomoz y iego Swieta Kwángelia.

A R T Y K U L 6.

O Tymże Juramentie.

Máia jednák tákowy Jurament w przod Prezydent/ to iest Pułkownik/
potym Assessorowie wykonać/ y tego teź przestzegáć / áby ilekolewte sie to
Práwo Woyskowe odpráwować będzie/ Przysięgá tá publicè czytána bylá.

A R T Y K U L 7.

O Sekretarzách.

A iáko w niższych Sadách przysięgłego Sekretarzá máia/ ták przydamy
im wóznego/ ktory pod Oberšterowa władza być ma: Ten ná rozkazanie
iego/ nie tylko Assessorow do sadu przyzwáć/ ále y wšytkich obwinionych/
ktorzy się v wyššego Práwa spráwie powinni (ile kroć tego potrzebá będzie)
pozywáć/ y co nád to rozkaza/ krom wszelkiej wymowki ma wykonać.

A R T Y K U L 8.

W Pułkowym Sadzie/ tákož ma być Sędzia y Pisarz przysięgły/ y Wo-
žny: Ktorzy się ták spráwować beda iáko sudy wyššego wżedu spráwo-
wáć się powinni.

A R T Y K U L 9.

W wyššem zaś Sadzie zásiádać będzie Hetman/ albo iego Dorucznik/ See-
dzia Woyskowy/ Oberšterowie/ y kogo sobie z Pułkowych wżednikow przy-
bierze.

A R T Y K U L 10.

Co zá spráwy do sadu Hetmáńskiego naležia.

A żeby kády wiedzial/ co zá spráwy do sadu Hetmáńskiego (to iest gdy
Hetman zásiáda) naležia: tedy ták się opisuie: Wšelkie Crimina la sa Maie-
statis, iáko to/ gdyby się ktory ważył ná nas potáiemnie nástepowáć/ albo slo-
wy

wy przez ktoreby Masteat y Powaga nasza wazona byla targaiac/ y wozyna
tlem czuclé. Druga gdyby sie kto wazyl/ z nieprzylacilem potaiemnie po-
rozumiewac y Correspondencya z nim miec/ nas/ Zamki nasze/ Obozy/ Wojs-
ko/ Dekrety/ y wszystkie Armaty nasze zdraadzac; albo co takowego przedste
wzial/ z czego by nam y woysku naszemu/ znaczna szkoda wrosé mogla: mie-
dzy ktoremi y ci policzeni byc maa/ co o takowych zlych zamyslach wiedzac/
onych. nie odnosa; tudziez/ gdyby kto na Hetmana/ albo Gubernatora
naszego/ albo na inszego Generalnego Officyera/ ktoremuby posluszenstwo
y poszanowanie byl wozniel/ zelizwemi slowy/ albo y na zdrowie/ nastapil;
gardlem bez milosierdzia karany byc ma.

A R T Y K U L 11.

Oberster/ albo wyszy Officyer/ takze y Szlachcic Polski/ in obsequio zo-
stajacy/ bezac criminaliter obwiniony/ y v regoz wyszego sadu przy bytno-
sci Hetmanskiej po Dekrecie sadzony y karany byc ma.

A R T Y K U L 12.

O Zasiadaniu Sędzkiego Wojskowego.

Kiedy Sędzia Wojskowy zasiada/ tedy wszystkie excessa/ przestępstwa/
ktorychby sie/ lubo całe Regimenty/ lubo ich polowica/ dopuscily; takze
wszelkie poswarki/ roznice/ y dissensye/ ktoreby miedzy Officyerami y zolnie-
rzami byly; a nizszy Sad bylby w tym (albo przez to/ ze directe vel indirecte
do sprawy tej nalezy/ albo z inszych przyczyn) iakokolwiek podeyrzany; tedy
od Sadu Hetmanskiego maa byc rozsadzone.

A R T Y K U L 13.

O tymze, y Prawa Mieyskie dotegoz naleza.

Nadto naleza do wyszego Prawa wszelkie Civiles y pospolite akcy/ lu-
boby sie y w nizszym sadzie odprawily/ albo tez na nie dekret zaszedl/ iesliby
strona ktoraokolwiek dosyc nie maa/ a boiac sie obciazliwosci swey przyczyna-
ny/ do wiekszego Prawa appellowala; iakoz w takim razie/ nizsze Prawo De-
kret swoy/ od ktoregoby stroną appellowala/ inhibicya otrzymala; erequos-
wac nie ma dotad/ po ki appellacya decysyey swoley nie wezmie/ y do nizsze-
go prawa znouw odeslana nie bedzie.

A R T Y K U L 14.

O Nieuczynieniu sprawiedliwosci od Pana Obersztera.

Gdyby sie kto na sad nizszy abo Oberszterski o nieuczynienie sprawiedliwos-
ci wskarzal/ y z nim o to Prawem czynic chcial; tedy/ v wyszego sadu/ o
to iest forum.

A R T Y K U L 15.

O Kryminalach.

Lubo to ia Criminalibus nie ida appelarce/ nie ma iednak nizszy sad De-
kretow swych erequowac/ azby wprzod Hetmanowi naszemu presentowa-
ne byly/ y tego rozkazanie zasblo; ktore gdy zaydzie/ erekucyey sad odmieniac
nie ma/ procz gdyby sie nam samym na mieyscu bedaeym zdalo to odmienic.

A R T Y K U L 16.

O Processach.

Aby sie Process wszedzie porzadnie odprawowal/ ma na wyszym Sadzie
Generalny Proffos/ albo wtego niebytnosci/ Porucznik/ skargi wnosic;
iakoz obowiazani sa z Assystentow/ miec Instygatora naszego/ wszelkie zbro-
dnie/ ktoreby albo in communi, albo przez kogookolwiek szeregulnego pos-
pelnione

pełnione/ y do sadu wyższego Práva należały/ pilno popisac: á Generalny Proffos to odnosić/ porządnie wywieść/ y Dekretow ferowanych exekucyey użgere: Jesliby sie iednak sprawa nas samych tykala/ Instygator nasz przed wyższym Sadem one/ nie omiekanie y przystoynie konczyc ma.

A R T Y K U L 17.

Cobykolwiek przeciwko Artykułom Woyskowym działo się; zaraz po Dekrecie ma być w tym Exekucya.

Tymże sposobem Pułkowy Proffos w naszym Sadzie w każdym przewrotnieniu/ ktoreby sie ni żołnierza/ lubo to in communi, lubo też na kogokolwiek szeregulnego/ przeciw tym Artykułom pokazato; naszego Práva sadowi odnosić/ y po Dekrecie/ ktoregoby appellacya nie zatrzymata/ przeciw czynić exekucya ma.

T Y T V Ł I.

O Winách y karách Woyskowych.

A R T Y K U L I.

Wszystkie winy/ktore Sad Woyskowy uznawac będzie/ gdy Woystwo w polu/ ábo na zamkach/ ábo na roboćie; na trzy czesći máia być dzielone: gdzie jedná czesć nam/ druga Delatorowi/ trzecia Sadowi nalezieć ma. Czesć naszą oddatemy Staršym/ tym sposobem: aby Kapitani po żołnierzach; Obersterowie Kapitanškie/ á Hetman Obersterow y Generalnych Officyerow winy bráli; excepto criminum laeta Majestatis,ktora wins nam samym zostawuemy.

A R T Y K U L 2.

Do czynšoney skardze y dostateczney informacyey/ gdy sie Sedziowie na Dekret zgodza/ Sekretarz Sadowy ma go koncopowac/ publicznie przeczytac: Prezydent ma sie na nim podpisac/ y Dekret takowa waga/ iako nasz własny mieć będzie/ á zátym y bez wszelkiej odmiany exequowany być ma: gdy iednak czas y okolicznošci sprawy dopuŝcza/ zachowuemy sobie záwŝe Remissionem Actoratus w kryminalney rozprawie/ ktora by przez Sad wyższego Práva/ niŝey opisanym sposobem byta osadzona. Dekret w niebytnošci našey Hetmanowi našemu ma być oddany/ na ktorego zdaniu zostawac ma/ lubo to nakazac exekucya/ lubo y łastke pokazac.

A R T Y K U L 3.

Ten/ co łastki zebze/ nie máia sie zá nim wszyscy Officyerowie/ Kotmištrze/ y Kapitani/ przyczyniac/ procz ŝeby mu potrzebni byli/ y z przyrodzoney miłošci z tego wymowić sie nie mogli/ inaczey z przestepcy porównani y z wŝedu degradowani być máia.

T Y T V Ł II.

O Generalnych Sadách, y Sędziiego Woyskowego Vrzedzie y obowiazku.

A R T Y K U L I.

O Mocy Sędziiego.

Woyskowy Sedzia imieniem našym sprawiedliwošci podlug Boŝkich wstaw/ y terážniejšego našych Artykułow publikowania czynić/ y one absolutie iako Namieštnik Hetmanški w roku mieć będzie; także tego kataniu wszelkie przestepšwa/ defacto, y bez woli Obersterowey podlegac máia.

A R T Y K U L 2.

Gdyby sie co innego przeciwko Artykułom naszym y iawnemu ogłoszeniu
dziąło/ coby sadowey Decyzsye y Ordynacyey sprawiedliwości potrzebo-
wało; takowe przestępcy imać Regimentom przykazniemy/ aby według
przewinienia karani byli: nád to Generálny Proffos/ albo imieniem iego ko-
kolwiek/ ma być przy serowaniu Dekretu/ ktory gdyby był nie práwny/ od
niego do Sadow Práva wyższego/ albo Sadow Generálnych Woyskowych
nia Appellacya.

A R T Y K U L 3.

Testamentá/ zápisé/ kontrakty/ ugody/ ktoreby Generálny Sedzia pod-
pisał/ záwazne y autentyczne być máia.

A R T Y K U L 4.

Tenže práwny ma mieć wzgląd/ aby Dekreta Sedziiego odnosiły karanie/
y gdy kto dowiodlby temu/ że sie dosć nie dzieie słusności/ ma Hetmanowi
opowiadác/ y podług iego ordynacyey/ sprawiedliwości zadác: względem
czego on nád wsytkiemu infemu quátyrými y stánowistkami zwierzchnosc y
dozor ma mieć.

A R T Y K U L 5.

O Sędziách Pułkowych, że ich wolno generálnemu przed sad swoy zápozwać.

Wsytkie roznice/ ktoreby miedzy Regimentami co zá woyskiem ida/ také
temi co żywnosc prowadza y przeda wáia/ y infemi/ wrosty; przed sad Se-
dziiego Woyskowego przynależec beda: ktoremu wolno bedzie y Officyerá/
y Solnierzá/ immediate, nie dokládáiac sie w tym ni kogo/ przed sad swoy
zázwác.

A R T Y K U L 6.

Wtec aby sie Sady/ Práva wyższego tym porzadniey odpráwowały/
Woyskowy Sedzia nie tylko nád osobami sadowemi/ moc y władza mieć ma/
ale wolno mu bedzie y Oberstery y infse Officyery do Práva Woyskowego
pod wina pieniežna przypozywác/ Przyniesá obowiazywác/ y Sad naszym
imieniem iáto prásens zágásić.

A R T Y K U L 7.

Dla czego Generálny Proffos onemu o wsytkim tym co sie dzieie dáwác
znác/ wsytkie skárgi ma odnosić; y každego ktoryby pod wácte oddány byl
przewinienie/ dla káry/ ták iáko samo w sobie jest/ opowiadác/ ni kogo bez ie-
go wiadomoscí nie pusežáiac.

A R T Y K U L 8.

Wsytkie wiežnie Sedzia Woyskowy examínowác/ y ich powiesci do
Káncelláryey nášey/ aliás Hetmánškiey/ odsylác ma/ y Regestr tego mieć/ y nie
dopuszczác/ aby bez woli y wiadomoscí iego ktory byl pusežony.

A R T Y K U L 9.

Po tych/ co sie przy Woysku naszym bawia/ y ná podeyrzáne ich Práctykt
y hándle/ pilne oko mieć bedzie.

T Y T V Ě III.

Powinnosc Sędziiego Woyskowego.

A R T Y K U L I.

Sedzia Woyskowy/ gdy Solnierz po ležách y po stánowistkách bedzie/ ma
ich terwidowác/ po gosćinách sie przeteždzác/ wsytkim Grobicánycóm y skárc
gom

gom ząblegac/ Hetmanowi opowiadac: Gdyby Officyerowie takowych
wedlug Artykulow nie karali/ tego sie w tym dokladac/ wedlug czego Se-
dzia Woyskowy/ y w inszych sprawach woyskowych zachowywac sie po-
winien.

A R T Y K U L 2.

O Wagach y Miarach.

Nad to powinien wagi/ miary/ y lokcie/ w Obozie naszym/ przyrzec/
zywnosci y towary tarowac/ y przekupniami zawiadywac; slusny y nale-
zyty stánowiec porzadek; a zgoła nam przynalezny/ o wszystkim tym wiedziec/ y
swieta kreowac sprawiedliwosc/ aby w swej prawdziwey zostawala klube.

A R T Y K U L 3.

Ná Generálnego Proffosa Kumer Justitiz Instygatorá/ álbo tego Ná-
miesznikow/ ma takie pilne miec oko/ aby y ci nie tylko przekupniom krzywd/
y gwałtu/ nie czynili/ álbo czynic dopuscili; ale aby y sami swoje powin-
nosci wlecnie/ y pilnie odprawowali/ y temu w wszystkim co im od nas y
Hetmana naszego bedzie zlecono/ dosyc czynili.

A R T Y K U L 4.

Owoli czemu chcemy/ aby pomieniony Generálny Proffos Kumer meys-
ter/ Instygator/ y sludzy Receptorowie sprawiedliwosci S. Sedziemu
naszemu Woyskowemu/ we wszystkim/ co sie wrzedu ich cytac bedzie/ posluszen-
stwo pelnili: dosyc temu czyniac co od niego na ich sprawach podlug spráwie-
dlivosti wlozono bedzie; w iszniow takze Regestronemu oddawac mala/
aby wczesnie examinowani; a ci na ktorych sie kzyminal nie sciaga/ po ods-
prawionym wieszeniu puszczeni byc mogli. Powinni takze beda na kazdy
dzien Sedziemu Woyskowemu wklazac sie y wywiadowac/ iesliby miał co/
lub wzgledem porzadku/ lubo tez dla sprawiedliwosci co rozkazac; aby S.
sprawiedliwosc swoim stá trybem nie zaniedbywana/ álbo tez z krzywda ob-
winionego przynaglona nie byla.

A R T Y K U L 5.

Nakoniec y tego Sedzia Woyskowy dogladac ma/ aby Glezcy nasze nie
byly gwałcone/ ani sie zadne gwałty/ lupiestwa/ wydzierstwa/ y cacke
nie djalaly/ ale ile mozna we wszystkim aby byl rzad dobry/ sad/ y spráwie-
dlivosc/ swym sie odprawowaly porzadkiem.

T Y T V L IV.

O Powadze Sedziiego.

A R T Y K U L II.

Zaczyn/ wszystkim w obec y kazdemu z osobna/ nie tylko wszystkim naszym
Officyerom/ ale y Pułkownikom; aby pomienionego Sedziiego naszego/ Se-
kretarze/ Pisarze/ y slugi tego w ochronie mieli/ y wbedzie gdy potrzeba/ as-
sistencera onym czynili; tudziez naszym Officyerom/ Zolnierzom/ y wszystkim
inszym surowo rozkazujemy/ aby pomienionemu Sedziemu naszemu Woys-
kowemu/ we wszystkim/ co na tym powaznym wrzedzie swym/ lub sam przez
sie/ lub przez Generálnego Proffosa/ Kumermestra/ Instygatorá/ y slugi
ich/ badz to na osobach/ badz na dobrach ich uczynil y czynic kazal/ pomo-
ceni byli. A gdy w sprawach wrzedowych temu nalezacych potedzie/ dla
bespieczenia

